

**Jõgeva valla, Palamuse valla, Torma valla, Mustvee linna,
Avinurme valla, Kallaste linna, Saare valla, Tabivere valla,
Alatskivi valla ja Vara valla ühine jäätmekava 2015-2020**

Tellijä: Alatskivi, Avinurme, Jõgeva, Saare,
Torma, Vara, Palamuse ja Tabivere
vallavalitsused ja Mustvee ning Kallaste
linnaalitsused

Koostaja: MTÜ Ida-Eesti Jäätmehoolduskeskus

2015

SISUKORD

SISUKORD	2
SISSEJUHATUS	4
1. OMAVALITSUSTE ÜLDISELOOMUSTUS	5
2. JÄÄTMEMAJANDUSE ÕIGUSLIKUD ALUSED	10
2.1. EUROOPA LIIDU ÕIGUSAKTID	10
2.2. EESTI ÕIGUSAKTID	10
2.3. STRATEEGILISED DOKUMENDID	12
2.4. OMAVALITSUSTE TASAND	13
2.5. ETTEVÕTTE TASAND	16
2.6. KODUMAJAPIDAMINE	16
3. JÄÄTMEHOOLDUSE OLULISEMAD MUUDATUSED 2009-2015	18
4. OMAVALITSUSTE JÄÄTMEKÄITLUSE ÜLEVAADE	18
4.1. KORRALDATUD JÄÄTMEVEDU	18
4.2. JÄÄTMEVALDAJATE REGISTER	19
4.3. JÄÄTMEKÄITLUSKOHAD	20
4.4. JÄÄKREOSTUS	27
4.5. ÜLDISED ANDMED KOGUTUD JÄÄTMETE KOHTA	28
4.6. OLMEJÄÄTMED	29
4.7. SEGAOLMEJÄÄTMED	32
4.7.1. Segaolmejäätmete koostis	33
4.8. PAKENDIJÄÄTMED	36
4.9. BIOLAGUNEVAD JÄÄTMED	40
4.10. OHTLIKUD JÄÄTMED	44
4.11. SUURJÄÄTMED	46
4.12. EHITUS – JA LAMMUTUSJÄÄTMED	48
4.13. PROBLEEMTOODETE JÄÄTMED	50
5. JÄÄTMETEKKE VÄLTIMINE	53
6. KESKKONNATEADLIKKUSE TÕSTMINE JA JÄRELEVALVE	55
6.1. KESKKONNATEADLIKKUSE TÕSTMINE	55
6.2. JÄRELEVALVE	55
7. JÄÄTMEHOOLDUSE ARENDAMISE RAHASTAMINE	57
8. JÄÄTMEKAVA RAKENDAMISE MÕJU KESKKONNALE	63
8.1. ENDISED SAASTUNUD JÄÄTMETE KÕRVALDAMISKOHAD JA JÄÄTMETE KÕRVALDAMISE KESKKONNAMÕJU	63
9. JÄÄTMEHOOLDUSE ARENDAMINE	66
9.1. JÄÄTMEHOOLDUSE KORRALDAMISE PIKAJALINE PLANEERIMINE	66
9.2. EHITUS- JA LAMMUTUSJÄÄTMETE TAASKASUTAMINE	67
9.3. JÄÄTMETEKKE VÄLTIMISE, JÄÄTMETE SORTTEERIMISE, LIIGITI KOGUMISE JA TAASKASUTAMISE SUURENDAMINE	67
9.4. JÄRELEVALVE TÕHUSTAMINE	68
9.5. JÄÄTMETE TAASKASUTAMISE EESMÄRGID	69
10. MTÜ IDA-EESTI JÄÄTMEHOOLDUSKESKUS	71
11. IDA-EESTI JÄÄTMEHOOLDUSKESKUSE OMAVALITSUSTE JÄÄTMEKAVA 2015-2020 TEGEVUSKAVA	72

12. LISAD 76

- Lisa 1. Ida-Eesti Jäätmehoolduskeskuse omavalitsuste jäätmekava 2009-2015 tegevuskava täitmine.
- Lisa 2. MTÜ Ida-Eesti Jäätmehoolduskeskus liikmete omavalitsuste korraldatud jäätmeveo piirkonnad.
- Lisa 3. Omavalitsuste kaupa kui suur osa (%) olmejäätmetest on liigiti kogutud ning kui suure osa (%) iga grupp liigiti kogutud olmejäätmetest moodustab.
- Lisa 4. Omavalitsuste kaupa segaolmejäätmete koostis massprotsentides, aastal 2013.
- Lisa 5. Omavalitsuste kaupa pakendijäätmete tekke kogused aastatel 2009-2013.
- Lisa 6. IEJHK piirkonna pakendijäätmete osakaalud segaolmejäätmetest ja kogused 2013.a.
- Lisa 7. Omavalitsuste kaupa biolagunevate jäätmete tekke kogused aastatel 2009-2013.
- Lisa 8. Omavalitsuste kaupa ohtlike jäätmete teke aastatel 2009-2013.
- Lisa 9. Omavalitsuste kaupa vanaõli jäätmete teke aastatel 2009-2013.
- Lisa 10. Omavalitsuste kaupa ehitus –ja lammutusjäätmete teke aastatel 2009-2013.
- Lisa 11. Omavalitsuste kaupa probleemtoodete kogutekke kogused aastatel 2009-2013.
- Lisa 12. Maastikupilti kahjustav ja kasutusest välja langenud ehitis(-ed).
- Lisa 13. Jäätmekava koostööstamisega seotud dokumendid.
- Lisa 14. Jäätmekava avalikustamine.

SISSEJUHATUS

Käesolev jäätmekava hõlmab Ida-Eesti Jäätmehoolduskeskuse (edaspidi IEJHK) liikmeid järgmiselt: Tartumaalt Alatskivi ja Vara vald ning Kallaste linn, Jõgevamaalt Palamuse, Jõgeva, Torma, Saare, Tabivere vallad ning Mustvee linn ning Ida-Virumaalt Avinurme vald. „Alatskivi, Avinurme, Jõgeva, Saare, Torma, Vara, Palamuse, Tabivere valdade ja Mustvee ning Kallaste linnade ühine jäätmekava 2015-2020” hõlmab kogu IEJHK liikmesomavalitsuste haldusterritooriumi ja koostamisel on lähtutud Riigi jäätmekava 2014-2020 seatud eesmärkidest ning kehtivatest jäätmemajandust reguleerivatest õigusaktidest. Ühine jäätmekava määrab piirkonna jäätmekäitluse arengusuunad aastani 2020.

Jäätmekava eesmärgiks on jäätmehoolduse arendamine, kavandamine ja korraldamine omavalitsuse tasandil, järgides seejuures säästva tootmise ja tarbimise põhimõtteid.

Täiendavalt jäätmeseaduse nõuetele sisaldab jäätmekava veel jäätmemajanduse olemasoleva olukorra kirjeldust, ülevaadet praegu kehtivatest õigusaktidest ning jäätmemajandusega seotud probleemidest. Jäätmekavas toodud eesmärgid ning investeeringute vajadus aastateks 2015-2020 on tegevustena loetletud tegevuskava osas.

Jäätmekavas on kasutatud Keskkonnaagentuuri jäätmearuandluse infosüsteemi (JATS) andmeid.

1. OMAVALITSUSTE ÜLDISELOOMUSTUS

Joonis 1. Jäätmekavaga hõlmatud omavalitsused (allikas: OÜ Geodata Arendus, 2015)

Alatskivi vald asub Tartu maakonna kirdeosas (Joonis 1). Naaberomavalitsused on Tartumaal Peipsiääre ja Vara vald ning Kallaste linn ja Jõgevamaalt Pala vald. Idast piirneb Peipsi järvega. Valla pindala on 128, 38 km². Alatskivi vallas on eramuid 657, korterelamuid 25 ja kortereid 194. 01.01.2015. a. seisuga on elanike arv 1352.

Suurimad asulad on Alatskivi alevik (valla keskus), Nina küla ja Kokora küla. Sulusasulana asub Alatskivi valla piires Kallaste linn. Umbes 1/5 valla elanikest on venelased, kes elavad peamiselt Peipsi ääres Nina ja Rootsikülas.

Kalmistud on Nina külas ja Alatskivi alevikus.

Vallas on vähe tootvaid ettevõtteid, valdavalt on teenindusasutused. Peamised tegevusalad on puidutööstus, põllumajandus ning metsamajandus ning kalatööstus. Teenindusettevõtluse moodustavad toitlustusasutused, poed, postkontor, ilusalong, massaažikabinet ja raamatukogud, millest enamus on koondunud Alatskivi alevikku. Samuti asub alevikus tähtis turismimagnet – Alatskivi loss, kus tegutsevad restoran, õmblusateljée ja savikoda.

Avinurme vald asub Ida-Virumaa (joonis 1) edelaosas. Avinurme alevik on vallakeskus. Asustus on koondunud peamiselt suurte teede äärde. Naaberomavalitsusteks on lõunas ja läänes Torma vald, loodes Laekvere vald ning põhjas Tudulinna vald ning idas Lohusuu vald. Valla pindala 193,6 km². 01.01.2015.a seisuga on elanike arv 1410. Suuremad asulad Avinurme, Ulvi, Maetsma ja Adraku. Elamufondi moodustavad 440 eramut, 20 korterelamut ja 170 korterit.

Avinurme alevikus asub kalmistu.

Valdavalt tegutsevad vallas puidu- ja metsandusettevõtted, mõned põllumajanduse ning metallitööstusega tegelevad ettevõtted.

Jõgeva vald asub Jõgevamaa (joonis 1) põhja- ja keskosas, paiknedes rõngasvallana ümber Jõgeva linna. Jõgeva vald piirneb põhjas Lääne-Virumaa Rakke vallaga ning Järvamaa Koeru vallaga. Idas ühine piir Torma vallaga, lõunas on piirinaabriteks Palamuse ja Puurmani vald, läänes Puurmani ja Pajusi vald. Jõgeva vald on Jõgevamaa suurim omavalitsusüksus ja elanike arvult maakonnas teisel kohal Jõgeva linna järel. Valla pindala on 458 km² ja 01.01.2015.a seisuga on 4471 elanikku. Suurimad asulad Jõgeva, Siimusti, Laiuse ja Kuremaa alevikud ning Vaimastvere küla. Jõgeva vallas on eramuid 1665, korterelamute arv 121 ja kortereid 1059.

Jõgeva vallas asub mitu kalmistut: Siimusti kalmistu (Kurista külas), Laiuse kalmistu (Vilina külas), väiksemad kalmistud asuvad Kassinurme ja Laiusevälja külades.

Jõgeva valla tähtsamad majandusharud on põllumajanduslik tootmine, kaubandus, teenindus, transport, ehitus ja tööstus (ümbertöötlev- ja puidutööstus).

Kallaste linn asub Tartu maakonna kirdeosas (joonis 1). Peipsi järve läänerranniku kõrgel kaldaastangul. Naabriks on põhjas, läänes ja lõunas Alatskivi vald ning idas Peipsi järv, milles

kulgev veepiir on nii EL-i kui NATO idapiiriks ja võimalikuks ühenduseks riikidevahelises suhtluses. Linna pindala on 2,256 km². 01.01.2015a. seisuga on elanike arv 912. Rahvastiku koosseisust lähtuvana domineerivad mitte-eestlased. Elamufondi moodustavad 350 eramut, 24 kortermaja ning 256 korterit. Eramute hulgas on küllaltki suur osakaal nendel hoonetel, mis leiavad kasutamist vaid suvisel perioodil (ca 10 ja enam protsenti).

Kallaste linnas on kalmistu.

Kallaste linna suurimateks ettevõteteks on Peipsi Kalur baasil moodustatud eraettevõtted. Asutatud on üksikud kaubanduse ja teenindusega tegelevaid väikeettevõtteid.

Mustvee linn asub Jõgevamaa (joonis 1) kirdeosas. Linna pindala on 5,45 km². 01.01.2015.a. seisuga elab 1409 elanikku. Suure osa linnaelanikest moodustab vene keelt kõnelev elanikkond. Linnas domineerivad eramajad 750, kortermaju on 25 ja kortereid 155.

Mustvee linnas on üks kalmistu ja seda kasutavad ka ümberakaudsed omavalitsused.

Ettevõtluse valdkonnad on põllumajandus ja metsandus, samuti hulgi- ja jaekaubandus, meelelahutuse, vaba aja ja muud teenindavad ettevõtted. Vähem on töötleva tööstuse ettevõtteid ning veonduse ja laonduse tegelevaid ettevõtteid.

Palamuse vald asub Jõgevamaa (joonis 1) lõunaosas. Naabreid on palju, Saare vald jääb ida- ja põhjasuunas, Tabivere vald jääb lõuna- ja idasuunas, Puurmani vald jääb lääne suunas, Jõgeva ja Torma vald jäävad põhjasuunas. Valla pindala on 216 km² ja asub 1 alevik ning 25 küla. 01.01.2015.a. seisuga on vallas 2198 elanikku. Elamufondi moodustab 148 eramut, 31 kortermaja ja 372 korterit.

Kalmistud asuvad Palamuse alevikus ja Kaareperes.

Palamuse valla ettevõtetest tegutseb enamus põllumajandus- ja teenindussektoris. Väike osakaal on tööstussektoris. Suurimateks tööandjateks on loomakasvatusega tegelevad ettevõtted Palamusel ja Luual. Teenindussektori ettevõtete seas on peamiselt kauplused.

Saare vald asub Jõgevamaa (joonis 1) kaguosas. Naabriks on põhjas ja loodes Torma vald, põhjas ja kirdes on Kasepää vald, idas Pala vald, läänes Palamuse vald ning lõunas Tabivere vald ning natukene Vara vald.

Saare valla pindala on 224,7 km². 01.01.2015a. seisuga on 1184 elanikku. Vallas on kaks suuremat keskust: Kääpa ja Voore. Elamufondi moodustab 648 eramut, 13 kortermaja ja 154 korterit.

Saare vallas ei ole kalmistut.

Peamised ettevõtlusvaldkonnad on metsandus, põllumajandus, loomakasvatus ja puhkemajandus. Tegeletakse metsa ülestöötamise ja hooldusega, palkmajade ehitamisega, puidu töötlemisega, kaubandusega, taime- ja loomakasvatusega ning puhke- ja turismiteenuste osutamisega. Suur osakaal ettevõtluses on füüsilisest isikust ettevõtjatel.

Tabivere vald asub Jõgevamaa (joonis 1) äärealal ning piirneb lõunast ja idast Tartumaaga. Piirinaabriteks on läänest Puurmani vald, põhjast Palamuse vald ning kagust Saare vald. Valla pindala on 200,4 km². 01.01.2015.a. seisuga on 2238 elanikku. Suurim asula on Tabivere alevik (961 inimest). Elamufondi moodustavad 471 eramut, 55 korterelamut ja 448 korterit.

Vallas on 1 kalmistu, mis asub Maarja-Magdaleenas.

Tabivere vallas peamised ettevõtlusvaldkonnad on põllumajandus, metsamajandus, töötlev tööstus, ehitus, toitlustus ja jaekaubandus. Loodud on SA Vooremaa Looduskeskus ja selle kaudu on rajatud Elistvere Loomapark.

Torma vald asub Jõgevamaa (joonis 1) põhjaosas. Ümbritsevad Mustvee linn, Kasepää, Saare, Palamuse ja Jõgeva vald ning Lääne-Virumaalt Avanduse vald, Ida-Virumaalt Avinurme vald. Valla pindala on 349,3 km². 01.01.2015.a. seisuga on 2011 elanikku. Torma valla suuremad asulad on 2 alevikku, Torma ja Sadala, ning Vaiatu, Tõikvere ja Kõnnu külad. Elamufondi moodustavad 290 eramut, 35 kortermaja ja 337 korterit.

Vallas on 2 kalmistut, mida kasutavad ka ümberkaudsed omavalitsused.

Torma valla ettevõtlust ilmestavad põllumajanduslik tootmine, metsandus, ehitus- ja kaubandustegevus. Põllumajanduslik tootmine on vallas pikaajaliste traditsioonidega. Tootmine on teravilja- ja loomakasvatuse suunaline, kuid sõltub suuresti turu olemasolust ja tingimustest. Olulise osa valla ettevõtluse arengus omab metsavarumine ning metsamaterjali ülestöötamine ja realiseerimine.

Vara vald asub Tartumaa (joonis 1) kirdeosas. Valla põhjapiir on maakonna põhjapiiriks ja idapiir ühtib Peipsi järvega. Vara vald piirneb kuue naabervallaga: põhja pool Alatskivi ja

Peipsiääre vald, lõuna pool Võnnu, Mäksa, Luunja ja Tartu vald. Valla pindala on 333,04 km², mis on suurim Tartu maakonnas. Elanike arv seisuga 01.01.2015.a. on 1909. Elamufondi moodustavad 359 eramut, 30 kortermaja ja 343 kortereid. Vallal on kaks keskust: Vara ja Koosa küla.

Vallas on 2 kalmistut, Varal ja Välgis.

Vara vallas on vähe tootvaid ettevõtteid. Peamisteks tegevusaladeks on põllumajandus, teenindus ning tööstluslik tootmine (peamiselt puidutöötlemine). Suur osa valla elanikest käib tööl Tartus.

2. JÄÄTMEMAJANDUSE ÕIGUSLIKUD ALUSED

2.1. EUROOPA LIIDU ÕIGUSAKTID

Euroopa Liidu ja ka liikmesriikide jäätmealased õigusaktid põhinevad kahel raamdirektiivil:

- Euroopa Parlamendi ja Nõukogu direktiiv 2006/12/EÜ jäätmete kohta
- Euroopa Parlamendi ja Nõukogu direktiiv 91/689/EMÜ ohtlike jäätmete kohta.

Samas on jõustunud uus raamdirektiiv – Euroopa Parlamendi ja Nõukogu direktiiv 2008/98/EÜ, 19. november 2008. Direktiivi eesmärk on edendada jäätmete korduskasutust ja jäätmete ringlussevõttu, et vähendada prügilates jäätmeid ja neist tekkivaid kasvuhoonegaase.

Pakendi ja pakendisüsteemi õigusaktide aluseks on Euroopa Parlamendi ja Nõukogu direktiiv 94/62/EÜ pakendi ja pakendijäätmete kohta. Direktiivi on hiljem täiendatud (2004/12/EÜ ja 2005/20/EÜ).

Üldised EL jäätmepoliitika eesmärgid ja printsiibid on:

- muuta liidu majandus ressursitõhusaks, keskkonnahoidlikuks ja konkurentsivõimeliseks vähese CO₂-heitega majanduseks;
- esmatahtsad tooted on ökodisainitud eesmärgiga optimeerida ressursside ja materjali tõhusat kasutust ning selle käigus on muuhulgas käsitletud toote vastupidavust, ringlussevõtu võimalust, ringlussevõetavat sisu ja taaskasutatavust;
- jäätmete muutmine ressursiks, kusjuures aluseks tuleb võtta jäätmehierarhia range kohaldamine ja hõlmata jäätmete eri liike;
- jäätmeid käideldakse turvaliselt ressursina, jäätmete ke isiku kohta on vähenenud absoluutarvudes, jäätmete energiakasutust on piiratud nii, et see on lubatud ainult ringlusse mitte võetavate materjalide puhul.

2.2. EESTI ÕIGUSAKTID

Eestis reguleerib jäätmemajandust peamiselt jäätmeseadus (RT I, 2004, 9, 52), milles on püstitatud üleriigilised senise jäätmekäitluspraktika piirangud ja jäätmehoolduse arendamise

eesmärgid. Jäätmehooldust reguleeriv seadusandlus täieneb pidevalt. „Riigi jäätmekava 2014-2020“ (Eesti Vabariigi Valitsuse poolt vastuvõetud 13.juuni 2014.a) on kogu jäätmevaldkonda hõlmav arengudokument, milles kirjeldatakse olulisemaid jäätmevaldkonna arengu põhimõtteid ja meetmeid koos ettenähtava tegevusega ning see on aluseks ka omavalitsuse jäätmekava koostamisel.

Pakendi ja pakendijäätmete taaskasutussüsteem peab olema kohaliku omavalitsuse tasandil korraldatud selliselt, et saavutatakse pakendiseaduses toodud pakendi ja pakendijäätmete kogumise ja taaskasutuse eesmärgid ja kehtestatud sihtarvud ning jäätmeseaduses sätestatud jäätmekäitluse üldised eesmärgid. Pakendiseadus sätestab pakendile ja pakendi kasutamisele esitatavad üldnõuded, pakendi ja pakendist tekkivate jäätmete vältimise ja vähendamise meetmed, pakendi ja pakendijäätmete taaskasutussüsteemi korralduse ning vastutuse kehtestatud nõuete täitmata jätmise eest.

Pakendiseaduse § 36 lg 2 sätestab taaskasutamise sihtarvud:

- 1) pakendijäätmete kogumassist vähemalt 60 protsenti kalendriaastas;
- 2) pakendijäätmete kogumassist ringlussevõetuna vähemalt 55 ja mitte rohkem kui 80 protsenti kalendriaastas.

Seejuures tuleb pakendiettevõtjal taaskasutada pakendimaterjali liike kalendriaastas vähemalt järgmises ulatuses:

- 1) 70% klaasijäätmete kogumassist ringlussevõetuna;
- 2) 70% paberi- ja kartongijäätmete kogumassist, kusjuures 60% kogumassist ringlussevõetuna;
- 3) 60% metallijäätmete kogumassist ringlussevõetuna;
- 4) 55% plastijäätmete kogumassist, kusjuures 45% plastijäätmete kogumassist ringlussevõetuna ja 22,5% plastijäätmete kogumassist uuesti plastiks töödelduna;
- 5) 45% puidujäätmete kogumassist, kusjuures 20% kogumassist ringlussevõetuna.

Muu pakendimaterjal tuleb taaskasutada võimalikult suures koguses vastavalt olemasolevatele tehnilistele võimalustele ja majanduslikule põhjendatusele.

2.3. STRATEEGILISED DOKUMENDID

Eesti jäätmehooldusstrateegia põhineb Euroopa Liidu jäätmepoliitikal, mille üldiseks eesmärgiks on vähendada ressursikasutusest tulenevat negatiivset keskkonnamõju, seda jäätmetekke vältimise, jäätmete ringlussevõtu ja taaskasutuse kaudu.

Eesti Keskkonnastrateegia aastani 2030 on keskkonnavaldkonna arengustrateegia, mis juhindub Eesti säästva arengu riikliku strateegia „Säästev Eesti 21” põhimõtetest ja on katusstrateegiaks kõikidele keskkonna valdkonna alavaldkondlikele arengukavadele, mis peavad koostamisel või täiendamisel juhinduma keskkonnastrateegias toodud põhimõtetest. Keskkonna valdkond hõlmab nii sisult, ulatuselt kui ka spetsiifikalt väga erinevaid alavaldkondi, seetõttu on nende sihipärase arengu kavandamiseks vastavate alavaldkondade arengukavade koostamine vajalik ja põhjendatud ka keskkonnastrateegia kui üldisema raamdokumendi olemasolul.

Keskkonnastrateegia põhimõteteks on säästva arengu edendamine, keskkonnakahjustuste ennetamine ja vältimine, jäätmehoolduse integreerimine teiste eluvaldkondade ning loodusvarade kasutamisega. Sellest lähtuvalt võib jäätmekäitlusmeetmed reastada pingeritta:

- jäätmetekke vältimine;
- tekkivate jäätmekoguste ja nende ohtlikkuse vähendamine;
- jäätmete taaskasutamise laiendamine;
- jäätmetest tuleneva keskkonna saastamise vähendamine;
- jäätmete keskkonnaohutu ladestamine.

Konkurentsivõime kava „Eesti 2020” järgi tuleb jätkusuutliku majanduskasvu saavutamiseks jätkata senisest ressursitõhusama, loodussäästlikuma ja konkurentsivõimelisema majandussüsteemi arendamist. Selleks tuleb ka jäätmekäitluses erilist tähelepanu pöörata roheliste tehnoloogiate arendamisele. Konkurentsivõimekava „Eesti 2020” kohaselt on prioriteedid endiselt jäätmetekke vältimine, korduskasutus ja ringlussevõtt.

2.4. OMAVALITSUSTE TASAND

Vastavalt kohaliku omavalitsuse korralduse seadusele on jäätmehooldus üks omavalitsuse kohustuslikest tegevustest. Täiendavaid suuniseid selleks annab veel jäätmeseadus, riigi jäätmekava ning paljud teised seadused ja määrused. Jäätmehoolduse planeerimisel on tähtis määratleda täpselt kohalikele omavalitsustele erinevate jäätmehooldusalaste õigusaktidega antud õigused ja pandud kohustused ning jäätmehoolduse olukord sõltub suures osas kohaliku omavalitsuse tegevusest. Omavalitsuste vahelise koostöö aluseks on ühised eesmärgid ja tegevuskava ning sarnased kohalikul tasandil jäätmehooldust reguleerivad õigusaktid.

Jäätmeseadusest tulenevalt on omavalitsuste kohustuseks:

- korraldada olmejäätmete sortimist, sealhulgas liigiti kogumist, et võimaldada nende taaskasutamist võimalikult suures ulatuses;
- olmejäätmete korraldatud jäätmeveo rakendamine;
- korraldada jäätmeveoga hõlmatud jäätmete taaskasutamist või kõrvaldamist;
- arendada jäätmehooldust: levitada jäätmealast teavet, kavandada jäätmealast nõustamist või muud tegevust, mille eesmärk on vältida või vähendada jäätmeteket ning tõsta jäätmehoolduse taset;
- koostada jäätmekava, mis peab sisaldama jäätmete liigiti kogumise ja sortimise arendamist toetavaid tegevusi (koos tähtaegadega konkreetsete jäätmeliikide kaupa) ning jäätmehoolduse rahastamist;
- koostada ja kinnitada jäätmehoolduseeskiri;
- teha jäätmehoolduseeskirja täitmise üle pidevat järelevalvet.¹

Lisaks jäätmeseadusele reguleerib kohalike omavalitsuste kohustusi ka pakendiseadus, mille kohaselt teostab kohalik omavalitsus järelevalvet oma haldusterritooriumil pakendi ja pakendijäätmete tagasivõtmise, kogumise ja taaskasutamise üle. Eelkõige tähendab see kogumissüsteemi toimimise koordineerimist (kokkulepped taaskasutusorganisatsioonidega, nõuete esitamine pakendijäätmete kogumissüsteemile, teavitamine ja järelevalve).

¹ alusdokument 12.juuni 2014 „Jäätmehoolduse organisatsioonilised aspektid ja kohustused“

Jäätmehoolduse eesmärkide elluviimisel on oluline koostöö üleriigiliste taaskasutus-organisatsioonidega (pakendijäätmete kogumine) ja tootjavastutusorganisatsioonidega (probleemtoodete jäätmete, sh elektroonikaromude ja vanarehvide kogumine). Nende organisatsioonide ülesandeks on korraldada jäätmekäitlejate kaudu jäätmete kogumine jäätmetekitajalt, edasine töötlemine ja taaskasutamine, sh vastutavad nad taaskasutuse sihtarvude täitmise eest.

Jäätmekäitlusalast tegevust reguleerivad järgmised kohalikul tasandil õigusaktid:

Alatskivi vald: Alatskivi valla arengukava 2020 (Alatskivi Vallavolikogu 24.november 2011.a. määrus nr 18), Alatskivi valla jäätmehoolduseeskiri (Alatskivi Vallavolikogu 17.märts 2011.a. määrus nr 6), Korraldatud jäätmeveo tingimused (Alatskivi Vallavolikogu 17.03.2011.a. määrus nr 7) ning Alatskivi valla jäätmevaldajate registri põhimäärus (Alatskivi Vallavolikogu 27.november 2014.a. määrus nr 16).

Avinurme vald: Avinurme valla arengukava 2013-2022 (Avinurme Vallavolikogu 17.oktoober 2012.a. määrus nr 67), Avinurme valla jäätmehoolduseeskirja kehtestamine (Avinurme Vallavolikogu 28.02.2011.a. määrus nr 37), Korraldatud jäätmeveo tingimused Avinurme vallas (Avinurme Vallavolikogu 28.02.2011.a. määrus nr 38) ja Avinurme valla jäätmevaldajate registri asutamise ja registri pidamise põhimäärus (Avinurme Vallavolikogu 30.11.2006.a. määrus nr 28).

Jõgeva vald: Jõgeva valla arengukava aastateks 2014-2020 ja tegevuskava aastateks 2014-2019 kinnitamine (Jõgeva Vallavolikogu 30.10.2014 nr 13), Jõgeva valla jäätmehoolduseeskiri (Jõgeva Vallavolikogu 17.märts 2011.a. määrus nr 3), Korraldatud jäätmevedu (Jõgeva Vallavolikogu 28.aprill 2011.a. nr 6) ja Jõgeva valla jäätmevaldajate registri põhimäärus (Jõgeva Vallavolikogu 27.november 2014 määrus nr 15).

Kallaste linn: Kallaste linna arengukava 2013-2017 (Kallaste Linnavolikogu 25.06.2013.a. määrus nr 7), Kallaste linna jäätmehoolduseeskiri (Kallaste Linnavolikogu 26. august 2015.a. määrus nr 8) ja Kallaste linna jäätmevaldajate registri põhimäärus (Kallaste Linnavolikogu 26.08.2015.a. määrus nr 9).

Mustvee linn: Mustvee linna arengukava ja eelarvestrateegia aastateks 2013-2020 vastuvõtmine (Mustvee Linnavolikogu 14.10.2014.a. määrus nr 10), Mustvee linna

jäätmehoolduseeskiri (Mustvee Linnavolikogu 20.aprill 2011 määrus nr 5), Korraldatud jäätmeveo tingimused (Mustvee Linnavolikogu 20.aprill 2011.a. määrus nr 6) ja Mustvee linna jäätmevaldajate registri põhimäärus (Mustvee Linnavolikogu 23.jaanuar 2015.a. määrus nr 3).

Palamuse vald: Palamuse valla arengukava vastuvõtmine (Palamuse Vallavolikogu 27.12.2007.a. määrus nr 68), Palamuse valla jäätmehoolduseeskiri (Palamuse Vallavolikogu 28.aprill 2011.a. määrus nr 29), Korraldatud jäätmeveo tingimused (Palamuse Vallavolikogu 28.aprill 2011.a. määrus nr 30) ja Palamuse valla jäätmevaldajate registri asutamine ja registri pidamise põhimäärus (Palamuse Vallavolikogu 23.november 2006.a. määrus nr 33).

Saare vald: Saare valla arengukava aastateks 2013-2025 (Saare Vallavolikogu 27.02.2013.a. määrus nr 2), Saare valla jäätmehoolduseeskiri (Saare Vallavolikogu 27.aprill 2011.a. määrus nr 6), Korraldatud jäätmeveo tingimused (Saare Vallavolikogu 30.märts 2011.a. määrus nr 5) ja Saare valla jäätmevaldajate registri põhimäärus (Saare Vallavolikogu 26.11.2014.a määrus nr 8).

Tabivere vald: Tabivere valla arengukava 2014-2025 (Tabivere Vallavolikogu 29.09.2014.a. määrus nr 17), Tabivere valla jäätmevaldajate registri põhimäärus (Tabivere Vallavolikogu 09.aprill 2015 nr 6), Tabivere valles jäätmeveo piirkonna kehtestamine (Tabivere Vallavolikogu määrus 09. aprill 2015 nr 7) ja Tabivere valla jäätmehoolduseeskiri (Tabivere Vallavolikogu määrus 27. august 2015 nr 14).

Torma vald: Torma valla arengukava 2015-2023 (Torma Vallavolikogu 17.09.2014.a. määrus nr 20), Torma valla jäätmehoolduseeskirja kehtestamine (Torma Vallavolikogu 15.veebbruar 2011.a. määrus nr 39), Torma valla korraldatud jäätmeveo tingimused (Torma Vallavolikogu 19.aprill 2011.a. määrus nr 44) ja Torma valla jäätmevaldajate registri põhimäärus (Torma Vallavolikogu 17.12.2014.a. määrus nr 33).

Vara vald: Vara valla arengukava 2011-2020 (Vara Vallavolikogu 24.11.2010.a. määrus nr 16), Vara valla jäätmehoolduseeskiri (Vara Vallavolikogu 20.aprill 2011.a määrus nr 3), Korraldatud jäätmeveo tingimused (Vara Vallavolikogu 20.aprill 2011.a. määrus nr 4) ja Vara valla jäätmevaldajate registri põhimäärus (Vara Vallavolikogu 28.jaanuar 2015.a. määrus nr 3).

Jäätmekava koostamise ajal Tabivere vallas ja Kallaste linnas korraldatud jäätmevedu ei toimu. Vastavalt jäätmeseaduse § 135 lg 2 kohaselt ei laiene kohaliku omavalitsuse üksusele, mille haldusterritooriumil elab vähem kui 1500 inimest, korraldatud jäätmeveo korraldamise kohustus. Kallaste linnas elab alla 1500 elaniku, kuid Tabivere vallas elab rohkem kui 1500 elanikku. 2015.a. sügisel viiakse läbi korraldatud jäätmeveo hange.

2.5. ETTEVÕTTE TASAND

Paljude ettevõtete jäätmekäitlus sõltub otseselt nende tootmise või teenuste spetsiifikast. Tavavaldkonnas tegutsevad ettevõtted peavad lähtuma üldjuhul kohaliku omavalitsuse jäätmehoolduseeskirjast. Spetsiifilisemate valdkondade ettevõtete jäätmekäitlust reguleerivad jäätmeluba, jäätmekäitleja registreerimistõend ja ohtlike jäätmete käitluslitsents. Liigiti kogutud jäätmete, sh ohtlike jäätmete üleandmiseks ei saa nad kasutada avalikke kogumispunkte. Ka tootmisprotsessis tekkinud jäätmete nõuetekohane käitlemine tuleb ettevõtjale endal korraldada. Jäätmeluba või keskkonnakompleksluba omavad isikud ei pea liituma korraldatud jäätmeveoga.

Kohaliku omavalitsuse üksus võib nõuda oma haldusterritooriumil tegutsevalt isikult, asutuselt ja tootjate ühenduselt jäätmeseaduse § 39 lg 3 vastava jäätmekava koostamist oma kulul ning esitamist, kui see on vajalik kohaliku omavalitsuse üksuse jäätmekava koostamiseks või ajakohastamiseks.

2.6. KODUMAJAPIDAMINE

Kodumajapidamistes on olulisteks tegevusteks liituda korraldatud jäätmeveoga, sorteerida olmejäätmeid, koguda pakendijäätmeid ning viia eraldi kogutud ohtlikud jäätmed jäätmekogumiskohta.²

² Eelsorteeritud jäätmete kogumisplats muudetakse vastavalt riigi jäätmekavale jäätmekogumiskohaks. Riigi jäätmekava 2014-2020 LISA 1 Mõisted, lk 9. **Jäätmekogumiskoht** - taaskasutatavate jäätmete esmaseks kogumiseks mõeldud koht, kuhu on paigaldatud vastavad kogumiskonteinerid. Vajadusel ümbritsetud aiaga. Jäätmekogumiskohas ei toimu jäätmete töötlust, ainult kogumine. Võimalusel paigaldatakse jäätmekogumiskohta ka ohtlike jäätmete kogumiskonteiner.

Kodumajapidamises tekkinud jäätmete käitlemisel tuleb juhinduda:

- ✓ valla või linna jäätmehoolduseeskirjast, mis järgib riigi jäätmepoliitika eesmäärke;
- ✓ õigusaktide nõudeid;
- ✓ piirkonna ühtset jäätmekava;
- ✓ kohaliku omavalitsuse või nende ühenduste jäätmealastest infrastruktuuridest.

3. JÄÄTMEHOOLDUSE OLULISEMAD MUUDATUSED 2009-2015

2009.aastal kehtestatud jäätmekava määratles järgnevas viieks aastaks jäätmekäitluse arengusuunad ja eesmärgid. Jäätmekava üldiseks eesmärgiks IEJHK liikmete jäätmehoolduse korrastamine, st keskkonnaohutuma, majanduslikult põhjendatud ja korralduslikult tagatud jäätmekäitluse edendamine. Lisa 1 on väljatoodud jäätmekavas püstitatud eesmärkide täitmisest 2009-2015 aastaks.

4. OMAVALITSUSTE JÄÄTMEKÄITLUSE ÜLEVAADE

IEJHK liikmete ühtse jäätmekava tegemisel on kogutud ja käideldud jäätmeliikide ja koguste hindamise aluseks võetud riikliku jäätmetatistika andmed ja muid asjakohaseid materjale. Riikliku jäätmetatistika puhul tuleb arvestada, et selles võib esineda ebatäpsusi. Paljud jäätmekäitlejad teenindavad mitut omavalitsust korraga ning jäätmed satuvad jäätmekäitluskohale koos, ilma et oleks täpselt eristatud kui palju jäätmeid koguti ühest või teisest omavalitsusest.

Ühtne jäätmekava on kohaliku omavalitsuse üksuse arengukava osa, mis käsitleb liikmesomavalitsuste jäätmehoolduse arendamist. Igasuguse arendamise aluseks on täpne ülevaade olemasolevast olukorrast.

4.1. KORRALDATUD JÄÄTMEVEDU

2011.a korraldati Alatskivi, Avinurme, Jõgeva, Saare, Palamuse, Torma ja Varad valdades ning Mustvee linnas ühine jäätmevedu. Korraldatud jäätmeveoga on hõlmatud segaolmejäätmete kogumine ja vedu. Korraldatud jäätmevedu võib hõlmata ka teisi olmejäätmete liike või muid jäätmeid, kui see on vajalik jäätmeseaduse nõuete täitmiseks või seda tingib oluline avalik huvi.

Korraldatud jäätmeveoga liitumine omavalitsuste poolt määratud veopiirkonnas on kohustuslik (ülevaade IEJHK omavalitsuste jäätmeveopiirkondadest on toodud kaardimaterjalina ja kirjeldusega käesoleva töö Lisas 2). Jäätmevaldaja loetakse liitunuks korraldatud jäätmeveoga elu- või tegevuskohajärgses jäätmeveo piirkonnas. Korraldatud jäätmeveoga liitumise kohustusest on vabastatud isikud, kellel on jäätmeluba või kompleksluba ning liitumisest erandkorras vabastatud jäätmevaldajad (kui kinnistul ei elata või kinnistut ei kasutata).

IEJHK liikmesomavalitsustes on 01.01.2015.a seisuga korraldamata korraldatud jäätmevedu Kallaste linnas ja Tabivere vallas. Kallaste linn on alates 01.01.2013. aastast IEJHK liige. Linnaelanike arv jääb 01.01.2015.a seisuga alla 1500 elaniku. Vastavalt Jäätmeseaduse § 135 lg 2 kohaselt kohaliku omavalitsuse üksus, mille haldusterritooriumil elab vähem kui 1500 inimest, korraldatud jäätmeveo korraldamise kohustus käesoleva seaduse §-de 66-69 tähenduses ei laiene. Tabivere vald on alates 01.03.2015 aastast MTÜ Ida-Eesti Jäätmehoolduskeskus liige. Vallas elab rohkem kui 1500 inimest ning kehtiv jäätmeseadus kohustab korraldama korraldatud jäätmevedu. Jäätmekava koostamise ajal tegeletakse jäätmealaste õigusaktide vastuvõtmisega ning esimesel võimalusel viiakse läbi korraldatud jäätmeveo hange.

4.2. JÄÄTMEVALDAJATE REGISTER

Jäätmeseaduse alusel peab kohaliku omavalitsuse organ asutama oma määrusega jäätmevaldajate registri ning kehtestama registri pidamise korra. Jäätmevaldajate registri pidamise eesmärgiks on ülevaate saamine kõikidest piirkonna jäätmevaldajatest, nendega seotud jäätmetekkekohtadest ja -mahtudest ning jäätmete veo tagamine.

Jäätmevaldajate registris kajastuvad järgmised andmed:

- 1) jäätmetekkekohad ja jäätmeveokohtadega seotud jäätmevaldajate andmed;
- 2) jäätmetekkekohtade hetkestaatused;
- 3) jäätmeveopiirkond;
- 4) korraldatud jäätmevedu teostava firma andmed vastavalt kehtestatud jäätmeveopiirkondadele;

- 5) päringud ja kaardieristused vastavalt registris fikseeritud andmetele;
- 6) jäätmeveo korraldanud jäätmevedaja poolt esitatud aruandlus jäätmetekkekohale paigaldatud jäätmemahutitest, veo mahtudest ning jäätmevedaja ja jäätmevaldaja esindajate vahel sõlmitud lepingutest.

Jäätmevaldajate registrid on piirkonnas erinevad. Alates 2014.a juulist on Torma, Saare, Jõgeva, Alatskivi ja Vara vallal ning Mustvee linnal kasutusel KOVGIS EVALD jäätmemoodul. Palamuse vallas kasutatakse M-Expertit ning Avinurme vald kasutab tabelarvutusprogrammi. 2015.a. aprillis võttis Tabivere Vallavolikogu ja Kallaste Linnavolikogu vastu otsuse, et hakkavad kasutama KOVGIS EVALD jäätmemoodulit.

IEJHK piirkonnas (v.a Kallaste linn ja Tabivere vald) on vastavalt jäätmevaldajate registrile 4388 jäätmetekkekohta, millest 01.04.2015.a seisuga toimub vedu 67 % ning vedu ei toimu 33 % jäätmetekkekohtadest (sh 3% vabastatud ja 30% muu põhjus (surnud, lagunenud hooned, ei elata kohapeal jne).

Tabivere vallas ja Kallaste linnas on nn „vabaturg“. Tabivere vallas on eeldatavasti ligikaudu 1000 jäätmevaldajat, neist lepingu jäätmevedajaga on sõlminud ligikaudu 700. Kallaste linnas on lepingu sõlminud 200 ning vaja oleks veel 109 lepingut sõlmida (eramajad, suvilad).

4.3. JÄÄTMEKÄITLUSKOHAD

Jäätmekavaga hõlmatud omavalitsustele on lähim koht tavajäätmete nõuetekohaseks kõrvaldamiseks Jõgevamaal Torma vallas Võtikvere külas asuv Torma prügila. Prügila tegutseb aastast 2001.a. ning vastab keskkonnanõuetele. Torma prügila toetab Jõgevamaal asuvate omavalitsuste välja arendatud jäätmete kogumise infrastruktuuri. Piirkonnas on mõned jäätmejaamad ja mitmeid jäätmekogumiskohti, kus toimub jäätmete kogumine, sorteerimine ja äravedu edasiseks käitlemiseks. Prügila arendamisel nähakse ette selle kujundamist piirkonnakeskseks jäätmekäitluskohaks, mis toetaks ka edaspidi jäätmekäitlushierarhia rakendamist ja riikliku jäätmekäitluseesmärkide saavutamist. Esimene ladestusala suleti 2009.aastal, kuid on hetkel lõplikult korrastamata, kuna see korrastatakse

koos teiste ladestusaladega. Järelhooldust teostatakse prügila igapäevase seire korras, kuna seni, kui prügila on aktiivses kasutuses, ei ole ettenähtud määrusekohast järelhooldusrežiimi (st harvemat seiret kui töötava prügila puhul). Teisest ja kolmandast ladestusalast on hetkel täitunud 90% ning vaba ladestusmahtu on ca 20 000 tonni. Arvestades, et viimasel aastal on olnud ladestusmaht 4000-5000 tonni, on prügila järgnevatel aastatel jätkuvalt töös. Hetkel kompostimisega ei tegeleta. Selleks on kaks põhjust, esiteks, kuna hetkel puudub ruum käitlusplatside rajamiseks, ei ole Amestop OÜ võtnud endale ka initsiatiivi jäätmete liigitikogumise ja kompostimise propageerimiseks piirkonnas ning teiseks, prügilasse ei tooda liigitikogutud biolagunevaid jäätmeid (toidujäätmed ja haljastusjäätmed). Kui saadakse maad juurde, siis tekivad paremad võimalused ning alustatakse uuesti biolagunevate jäätmete käitluse arendamisega. 2015.aastaks on Torma prügilas välja ehitatud nõrgvee puhastussüsteem kui ka prügilagaasi kogumissüsteem ning III ladestusala, kuid prügila territooriumi laiendamiseks puudub maa. 2015.aastal tegeletakse olemasolevate ladestusalade korrastamise ettevalmistamisega, keskkonnamõju hindamisega ja korrastamiskavaga. Keskkonnamõju hindamist teostatakse kõikidele ladestusaladele, kuna esimene ladestusala on lõpuni korrastamata ning nii väiksel prügilal (kogupindala 3,3 ha) peaks olema ladestusalad korrastatud ühtse tervikuna. Prügilas võetakse vastu tavajäätmeid, ehitus- ja lammutusjäätmeid ning sorteeritakse liigiti kogutud jäätmeid. Samuti pakub prügila lammutamisteenust. Torma prügila on lähim koht, kus hetkel on nii elanikel kui ettevõtetel võimalik üle anda sorteerimata olmejäätmeid.

IEJHK piirkonnas asuvatest jäätmekäitluskohtadest annab ülevaate Tabel 1. Vastavalt Keskkonnaregistrile ei ole Avinurme, Saare, Tabivere, Alatskivi ja Vara vallas jäätmekäitluskohti. IEJHK piirkonnas ei ole sulgemist vajavaid prügilaid (ptk 8.1).

Tabel 1. Jäätmekäitluskohad IEJHK piirkonnas (allikas: Keskkonnaregister, 2015)

NIMETUS	KÄITAJA	ASUKOHT	TEGEVUSE LIIK
Siimusti karjäär	Moreen OÜ	Jõgeva vald, Kurista küla	Muu tegevus
Siimusti autolammutuskoda	Semako Romulad OÜ	Jõgeva vald, Siimusti alevik	Autolammutuskoda

Laiuse põllumajandus-jäätmekäitluskoht	Laiuse Põllumajanduse OÜ	Jõgeva vald, Laiusevälja küla	Bioloogiline töötlus
Tartu 99a vanametallipunkt	Mulgi Metall Grupp OÜ	Mustvee linn	Metallijäätmete käitluskoht
Järvepera veisefarm	Paunvere Agro OÜ	Palamuse vald, Järvepera küla	Muu tegevus
Torma veisefarm	Torma POÜ	Torma vald, Torma alevik	Ümberlaadimisjaam, vaheladu
Torma prügila	Amestop OÜ	Torma vald, Võtikvere küla	Tavajäätmeprügila
Põhja põik 1 reoveesette käitluskoht	Emajõe Veevärk AS	Kallaste linn	Bioloogiline töötlus

Elanikel on võimalik eelsorteeritud jäätmed viia jäätmekogumiskohtadesse (k.a Torma prügilasse). Jäätmekogumiskohtade ehitamist finantseeris SA Keskkonnainvesteeringute Keskus ja omavalitsused. Mustvee linnas, Tabivere vallas ja Kallaste linnas puuduvad jäätmekogumiskoht/jäätmejaam. Kui omavalitsused otsustavad jäätmekäitluskohta ehitama hakata, tuleb rajamisel arvestada jäätmekogumiskoha/jäätmejaama kaugust olulisematest keskustest, et ühildada elanike tegemistega sorteeritud jäätmete üleandmise võimalused ning vältida selleks lisakulutuste tegemist. Jäätmete kõrvaldamisel ja taaskasutamisel tuleb järgida läheduse põhimõtet. Jäätmekava koostamise ajal on Tabivere vald Tartu linnaga kokku leppimas, et Tabivere vallaelanikud saavad hakata kasutama Tartu linna jäätmejaamasid. Sinna on võimalik ära anda ohtlikke jäätmeid, suuregabariidilisi jäätmeid, elektroonikaromu, taaskasutatavaid jäätmeid (vanapaber, metal, plast- ja klaastaara), pakendijäätmeid, puitu ja autorehve. Tasu eest võetakse vastu biolagunevaid aiajäätmeid, suuremõõtmelisi ehitusjäätmeid (nt aknaraamid, WCpott, samuti krohvipuru jne) ja asbestijäätmeid ning eterniiti. Täpsem info Tabivere valla kodulehel.

Tabel 2. IEJHK piirkonnas ja teistes lähimates naabervaldades asuvad jäätme-kogumiskohad/jäätmejaamad.

Kogumispunkti asukoht	Vastu võetakse
Alatskivi vald, Alatskivi alevik	Suuregabariidilised jäätmed, ohtlikud jäätmed, paber- ja pakendijäätmed, elektri- ja elektroonikaseadmed
Avinurme alevik	Elektri- ja elektroonikaseadmed, suuregabariidilised jäätmed, ohtlikud jäätmed, paberi- ja kartongijäätmed, pakendid, majapidamises tekkivad ehitusjäätmed, vanapaber.
Vara vald, Koosa ja Vara küla	Elektri- ja elektroonikaseadmed, suuregabariidilised jäätmed, ohtlikud jäätmed, paberi- ja kartongijäätmed, pakendid, vanapaber, vanarehvid.
Vara vald, Põdra küla	Komposteerimisplatsile on võimalik tuua haljastus- ja aiapäätmeid.
Jõgeva vald, Vaimastvere küla	Ohtlikud jäätmed (Laiuse ja Kuremaal), metallijäätmed, pakendijäätmed, paberi- ja kartongijäätmed, vanad rehvid, suure-gabariidilised jäätmed, elektri- ja elektroonika-seadmed, vanapaber.
Jõgeva vald, Siimusti alevik	
Jõgeva vald, Jõgeva alevik	
Jõgeva vald, Laiuse alevik	
Jõgeva vald, Kuremaa alevik	
Saare vald, Kääpa küla	Suuregabariidilised jäätmed, metallijäätmed, ohtlikud jäätmed, elektri- ja elektroonikaseadmed, paberi- ja kartongijäätmed, vanad rehvid, pakendijäätmed ja vanapaber.
Saare vald, Voore küla	
Palamuse vald, Palamuse alevik	Ohtlikud jäätmed, suuregabariidilised jäätmed, elektri- ja elektroonikaseadmed, metallijäätmed, vanad rehvid. Teine ohtlike jäätmete kogumiskonteiner asub Palamuse alevikus Palamuse Päästekomando juures (O.Lutsu 5 A)
Torma prügilä, Võtikvere küla	Paber- ja kartonpakend, plastpakend, põllumajanduspakend, silokile (puhas), segapakend, klasspakend, vanarehvid (eraisikud ja Rehviliidu klient), liigiti kogutud tellised,

	betoon ja kivid, puidujäätmed, süvenduspinnas võetakse tasuta vastu, ülejäänud jäätmed on tasulised.
Torma vald Tõikvere küla, Sadala ja Torma alevikud	Paberi- ja pakendijäätmed. Sadala koolis juures vanapaberikonteiner.
Mustvee linn	Ohtlike jäätmete konteiner (Narva mnt 9d), lisaks asuvad linnas paberi- ja pakendikonteinerid. Vanapaberikonteinerid asuvad koolide juures.
Kallaste linn	Vanu rehve võetakse vastu iga kuu esimesel ja kolmandal laupäeval aadressil Oja 13a ja Peipsi Autoteenindus OÜ-s, Staadioni tn 2a. Elektri- ja elektroonikaseadmeid saab ära linnvalitsuse poolt korraldatud laoruumi.
Tabivere vald	Suurjäätmete jaoks pannakse vallavalituse korraldusel kindlalt väljakujunenud kohtadesse konteinerid. Sinna tuuakse ka elektri- ja elektroonikaseadmeid. Sügiseti korraldab vallavalitsus aia- ja haljastusjäätmete kogumist.
Kasepää vald (naaber-omavalitsus)	Elektri- ja elektroonikaseadmed, suuregabariidilised jäätmed, ohtlikud jäätmed, paberi- ja kartongijäätmed, vanarehvid, kasvuhoonekile, klaaspakendit ja vanametalli.
Jõgeva linn (naaber-omavalitsus)	Pakendijäätmed, paber ja kartong, metallid, vanarehvid, elektri- ja elektroonikaseadmed, patareid, ohtlikud jäätmed võetakse tasuta vastu. Teised jäätmed vastavalt hinnakirjale.

Olemasolevate jäätmekogumiskohtade haldamisega tegelevad omavalitsused, makstes kinni vajalikud kulutused valla- või linnaeelarvest.

Liigiti kogutavad jäätmed

01.04.2015.a. seisuga on piirkonnas segapakendite avalikke kogumispunkte järgmiselt³:

Alatskivi vallas on 4;

Avinurme vallas 10;

³ andmed MTÜ Eesti Pakendiringluse, MTÜ Eesti Taaskasutusorganisatsioon ja Tootjavastutusorganisatsioon kodulehelt.

Jõgeva vallas 23 (sh 3 korteriühistu kasutada);

Kallaste linnas on 3;

Mustvee linn 3;

Palamuse vallas 12;

Saare vallas 4;

Tabivere vallas 18 (sh 12 korteriühistu kasutada);

Torma vallas 9;

Vara vallas 8.

Pandipakendit on võimalik viia taaraautomaatidesse, avalikesse pakendikonteineritesse ja olemasolevatesse jäätmekogumiskohtadesse.

Vanapaberi äraandmise võimalused:

Alatskivi vallas on võimalik ära anda Alatskivi alevikus elamute ja kaupluse juures;

Avinurme vallas on võimalik ära anda ainult jäätmekogumikohas;

Jõgeva vallas jäätmekogumiskohtades (Siimustis, Kuremaa, Laiuse, Jõgeva alevikus ja Vaimastveres) on olemas vanapaberikonteinerid.

Kallaste linnas on puudu;

Mustvee linnas on koolide juures asuvad 2 vanapaberikonteinerit;

Palamuse vallas on 5 kohta, kuhu saab vanapaberit ära viia (Palamuse alevikus, Kaareperes Luual asuvad kortermajade juures ning Palamuse lasteaia ja Palamuse koolimaja juures);

Saare vallas kogutakse jäätmekogumiskohtades (Voorel ja Kääpal);

Tabivere vallas on konteinerid korteriühistute juures;

Torma vallas on võimalik viia Torma prügilasse ja Sadala kooli juures olevasse konteinerisse;

Vara vallas kasutatakse paberi- ja kartongikonteinereid, mis asuvad kolmes külas (Vara, Koosa ja Välgi külas).

Koduses majapidamises tekkinud elektri- ja elektroonikaseadmed, ohtlikud jäätmed ja vanarehvid saab üle anda jäätmekogumiskohtadesse või Torma prügilasse. Tabivere vallas korraldab vallavalitsus kogumisringe. Omaavalitsused, v.a Mustvee ja Kallaste linn ning Tabivere vald, koostöös SA-ga Keskkonnainvesteeringute Keskus on vähemalt kord aastas korraldanud ohtlike jäätmete kogumisringi.

Biolagunevad aia- ja haljastusjäätmed (ainult lehed, oksad niidetud hein) on soovitatav kompostida oma kinnistul kui kinnistu suurus seda lubab. Enamus omavalitsustes kasutatakse aia- ja haljastusjätmete kompostimiseks kalmistute lähedal sobilikke maa-alasid või on kokkulepped põllumeestega. Haljastusjäätmel saab ära anda:

Alatskivi vallas: eraldi elanikelt aia- ja haljastusjätmeid ei koguta. Kalmistu kõrval on koht, kuhu saab vajadusel tuua aia- ja haljastusjätmeid. Kalmistul tekkinud haljastusjäätmel pannakse kalmistu kõrval asuvasse konteinerisse või põletatakse võimalusel kalmistu kõrval asuval alal (oksad, kuused).

Avinurme vallas: elanikelt kogutakse kevadeti (ca 30-40 tonni).

Jõgeva vallas: ei koguta elanikelt eraldi kokku. Kui vaja saab kasutada Jõgeva linna jäätmejaama, kus on olemas komposteerimisväljak.

Mustvee linnas: linnavalitsus ei korralda, vajadusel aitab vedu korraldada Mustvee Linnavara OÜ.

Kallaste linnas: on olemas plats, kuhu viiakse linna haljasaladelt, kalmistutelt tekkinud puulehed, oksad jne. Elanikud kompostivad oma aias.

Palamuse vallas: eraldi elanikelt aia- ja haljastusjätmeid ei koguta. Puulehed ja peenemad oksad saab panna jäätmekogumiskoha kõrval asuvale platsile vaaludesse. Kevadeti segatakse läbi. Jämedad oksad põletatakse ja ohtlikud puud kasutatakse kütteks.

Saare vallas: elanikelt eraldi kokku ei korjata. Tohivad võimalusel oma aiamaal kompostida.

Tabivere vallas: sügiseti teavitatakse elanikke võimalusest aia- ja haljastusjätmeid ära anda, elanikud panevad teeäärde aia- ja haljastusjäätmel kottidesse ning vald koristab kokkulepitud päeval ära.

Torma vallas: elanikelt kokku ei koguta, saab viia Torma prügilasse. Kalmistul tekkinud haljastusjäätmel pannakse kalmistul vana leerimaja taha rajatud platsile.

Vara vallas: Tiheasustusalal kogutakse hooajaliselt kilekottidesse pakitud biolagunevad jäätmel ja transporditakse tasuta Vallavalitsuse poolt organiseerituna Põdra külas asuvale komposteerimisväljakule. Hajaasustusega piirkonnas kompostitakse omal kinnistul.

Ehitus- ja lammutusjätmete üleandmisvõimalused on Avinurme vallas ja Torma prügilas. Avinurme vallas jäätmekogumiskohas võetakse vastu kodumajapidamises tekkinud ehitus- ja lammutusjäätmel.

Suuregabariidilisi jäätmeid on võimalik üle anda Tabel 2 toodud jäätmekogumiskohtadesse.

4.4. JÄÄKREOSTUS

Jääkreostus on minevikus inimese tegevuse tagajärjel tekkinud pinnase ja põhjavee reostunud piirkond või keskkonda jäetud kasutusest ohtlike ainete kogum, mis ohustab ümbruskonna elanike tervist ja elusloodust. Riiklikus jääkreostuse objektide nimekirjas ei ole ühtegi jääkreostusobjekti IEJHK piirkonnas.

Omavalitsuste andmetel on lisaks riiklikusse registrisse kantud jääkreostusobjektidele ka teisi. Enamasti on need seotud piirkonnas tegutsenud põllumajandusega (Tabel 3). Likvideerimise teeb keeruliseks asjaolu, et enamasti paiknevad jääkreostuskolded eramaal ja jäätmekogused on suhteliselt suured.

Tabel 3. Omavalitsuses asuvad reostuskolded lisaks riiklikus registris asuvatele objektidele

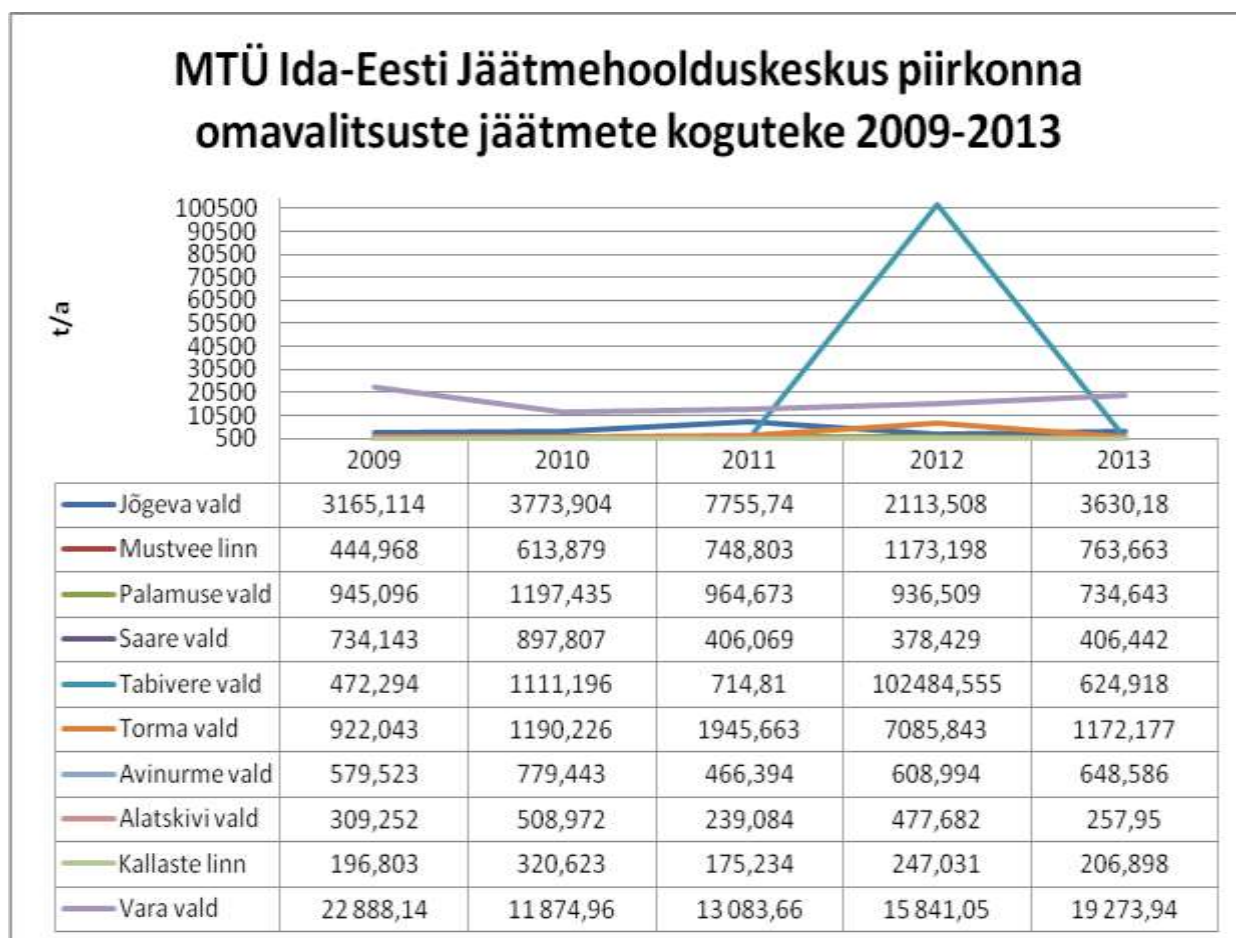
Omavalitsus	Täpsem asukoht	Kirjeldus	Märkused
Alatskivi vald	Vana katlamaja Alatskivi alevikus	masuut	maa kuulub SA Peipsiääre Hooldusravikeskus
Saare vald	Saare mõis	taimekaitsevahend	eraomand
	Koseveski	kaltsineeritud sooda	riigimaa
	Voore	diiselkütus, määratud mahuti	eraomand
Jõgeva vald	Siimusti alevik, Tagametsa tn 5	endine tankla	eraomand, OÜ Revalmaja
	Tankla kinnistu, Vaimastvere küla	endine tankla	eraomand, SSDDAssets 1 OÜ
	Kalevi kinnistu, Kassinurme küla	endine tankla	eraomand, Eksar-Transoil AS
	Kullerkupu kinnistu, Õuna küla	endine tankla, 2 õli mahutit	eraomand, Kivikuvand OÜ
	Parkla kinnistu, Õuna küla	endine tankla	eraomand, OK Oiltrade OÜ
Torma vald	Kodismaa küla	vana pestitsiidi ladu	

	Katlamaja tn 1, Torma alevik	vanad masuudimahutid (2x200 m ³), masuudijäägid ca 2 t	katlamaja territoorium
	Töökoja, Vanamõisa küla	maa sees asuvad masuudimahutid (2x 25 m ³), mahutites jäägid, kogus teadmata	majandi töökoda
	Sadala alevik	masuudimahutid (50m ³), jääk teadmata	reformimata maa, endise Sadala aleviku katlamaja masuudimahutid
	Kuusiku tee 3, Sadala alevik	endise võitööstuse territooriumil asuv vanade masuudimahutite plats, mahuteid ei ole, maapinnareostus	

4.5. ÜLDISED ANDMED KOGUTUD JÄÄTMETE KOHTA

Jäätmeteke sõltub suures osas elanike arvust ja piirkonna majandusliku arengu tasemest, aga ka ettevõtete struktuurist, toodete materjalimahukusest jms.

Aastatel 2009-2013 tekkis JATS-i andmete järgi jäätmeid piirkonniti erinevalt (joonis 2). Eraldi tuleb välja tuua Tabivere ja Vara vald. 2012. aastal teostati Tabivere vallas Tabivere-Jõgeva-Aravete maantee 10 km pikkuse lõigu taastusremonti Tabivere-Pikkjärve maantee osas. Tekkinud kogused moodustasid kümne omavalitsuse jäätmete kogutekkest 78 %. Teeehitusest tekkinud kogustest taaskasutati 100% (101 643 t). Vara vallas moodustab 2009-2013 aastate lõikes keskmiselt 97 % puidutööstuse ettevõtte puidu töötlemisel tekkinud jäätmed (kood 03) valla kogutekke kogusest.

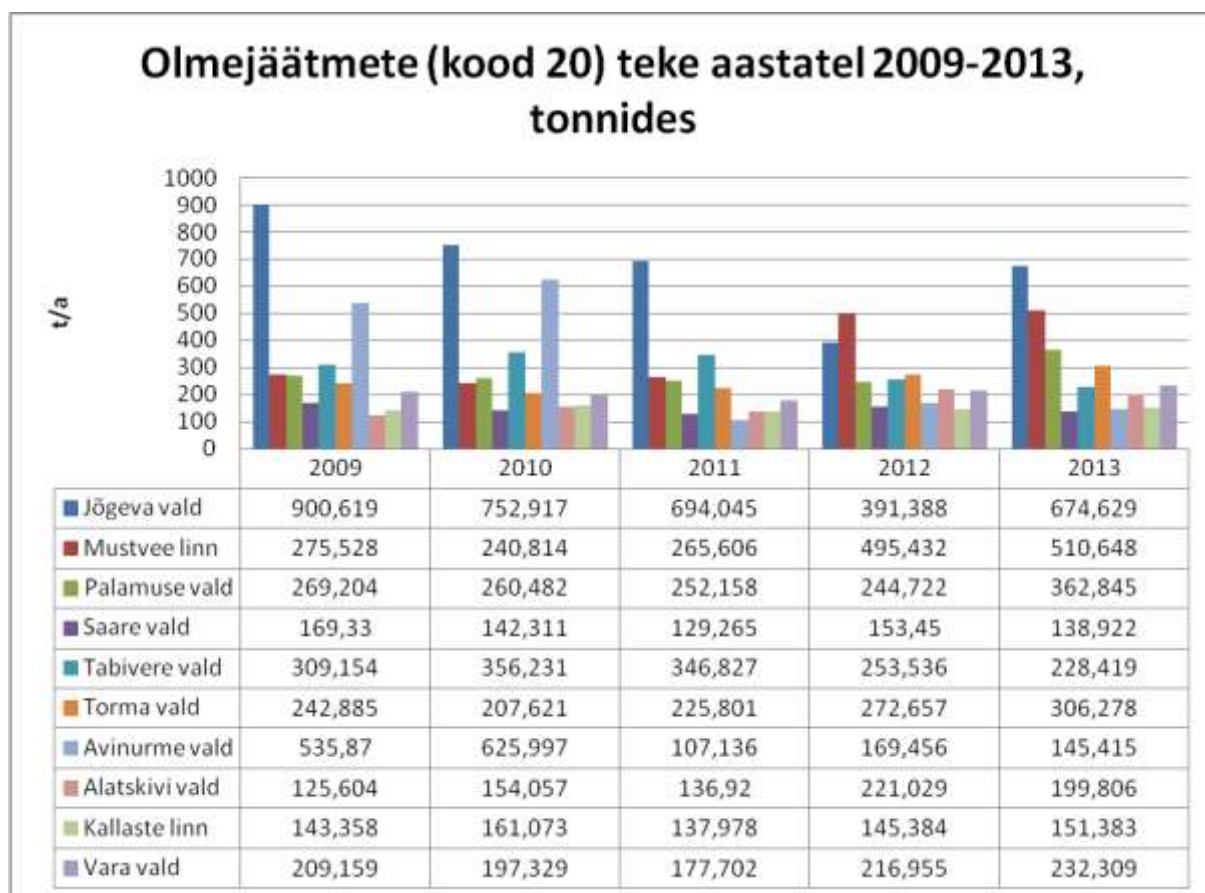

Joonis 2. Jäätmetekke (tonnides) dünaamika IEJHK piirkonnas aastatel 2009-2013.

4.6. OLMEJÄÄTMED

Olmejäätmed tekivad inimeste igapäevase elutegevuse käigus ning on oma olemuselt heterogeensed ja muutliku koostisega. Olmejäätmed on kodumajapidamisjäätmed ning kaubanduses, teeninduses või mujal ettevõtluses tekkinud oma koostise ja omaduste poolest samalaadsed jäätmed. Olmejäätmed võivad sisaldada nii tava- kui ka ohtlikke jäätmeid. Olmejäätmed ehk tavamõistes prügi on üks peamisi jäätmeliike, mis omavalitsustes tekitab kõige rohkem probleeme.

Olmejäätmete kogus sõltub eelkõige piirkonnas valdavast elamutüübist (korrusmajad, individuaalelamud) ja tarbimisharjumustest, erinevate ettevõtete lähedusest ning kui hästi on organiseeritud jäätmete (paber ja papp, pakendijäätmed ja biojäätmed) liigiti kogumine.

Joonis 3. IEJHK piirkonnas olmejäätmete (kood 20) teke aastatel 2009-2013 (allikas Keskkonnaagentuur).

Tabel 4. Jäätmekavaga hõlmatud omavalitsustes olmejäätmetest on liigiti kogutud (%) aastatel 2009-2013.

	Jäätmeliik	Kogus, tonni aastas									
		2009	%*	2010	%*	2011	%*	2012	%*	2013	%*
Jäätmekavaga hõlmatud kohalikud omavalitsused	Olmejäätmed	3180,71		3098,83		2473,26		2564		2950,65	
	sh prügi (segaolmejäätmed)	2393,3		2235,83		2045,72		2245,7		2679,99	
	sh biolagunevad jäätmed ja biolagundatavad köögi- ja sööklajajäätmed	5,44	0,42	4,9	0,36	5,9	0,64	2,08	0,65	99,84	11,75
	sh suurjäätmed	22,32	2,83	3,18	0,23	18,24	1,97	24,89	3,66	32,84	3,86

Alatskivi, Avinurme, Jõgeva, Saare, Torma, Vara, Palamuse, Tabivere valdade ja Mustvee ning Kallaste linnade ühine jäätmekava 2015-2020

	<i>sh vanapaber ja kartong</i>	33,01	2,57	114,53	8,38	73,86	7,96	64,39	9,48	16,05	1,89
	<i>sh plastid</i>	3,43	0,27	2	0,15	0,07	0,01	0,31	0,05	0,16	0,02
	<i>sh metallid</i>	167,9	13,08	363,04	26,58	281,07	30,29	193,47	28,48	163,43	19,23
	<i>sh ohtlikud jäätmed</i>	40,82	3,18	14,91	1,09	29,73	3,2	19,31	2,84	19,71	2,32
	<i>sh klaas</i>	0,54	0,04	0	0	0	0	0	0	0	0
	<i>sh muud olmejäätmed</i>	511,24	39,81	365,6	26,1	8,02	0,86	7,49	1,1	0,55	0,06
	<i>sh elektri- ja elektroonika-seadmed</i>	2,71	0,21	3,84	0,28	10,85	1,17	6,39	0,94	3,02	0,36
	Liigiti kogutud olmejäätmete osakaal, %	34,92		37,93		16,97		23,23		24,53	

(%) kui suure osa (%) iga grupp liigiti kogutud olmejäätmetest moodustab, jäätmete nimetuse kaupa

Tabel 4 on välja toodud IEJHK piirkonna olmejäätmete liigiti kogumine arvudes, kui suure osa (%) olmejäätmetest on liigiti kogutud ning ühtlasi kui suure osa (%) iga grupp liigiti kogutud olmejäätmetest moodustab, jäätmete nimetuse kaupa. Olmejäätmetest on liigiti kogutud aastatel 2009-2013 keskmiselt 27,52%. Viie aasta jooksul on enim liigiti kogutud metalle ja muid olmejäätmeid ning kõige vähem moodustasid klaas ja plastid. Lisa 3 on toodud välja kõigi jäätmekavaga hõlmatud omavalitsuste kohta eraldi.

Saavutamine: Olmejäätmete tekke osas on eesmärgiks vähendada jäätmetekke seost majanduskasvuga nii, et aastaks 2020 oleks võimalik olmejäätmete aastane tekkekogus stabiliseerida sõltumata prognoositud majanduskasvust. Olmejäätmete tekke iga-aastane kasvuprotsent kuni aastani 2020 peab jääma alla ½ SKP kasvuprotsendist.⁴

⁴ „Riigi jäätmekava 2014-2020“, lk 23

4.7. SEGAOLMEJÄÄTMED

Jäätmekavaga hõlmatud omavalitsustes on 2013.a JATS andmetel tekkinud segaolmejäätmeid kokku 2684 tonni.

Võttes arvesse piirkonna elanike arvu 19 117, saab ühe elaniku kohta keskmiselt 140 kg segaolmejäätmeid aastas. 2012-2013.a. viidi Säästva Eesti Instituudi (SEI-Tallinn) poolt läbi segaolmejäätmete sorteerimisuuring „Eestis tekkinud segaolmejäätmete, eraldi kogutud paberi- ja pakendijäätmete ning elektroonikaromu koostise uuring“, milles on välja toodud, et kaudse hinnangu kohaselt tekkis 2011.a. Eestis ühe elaniku kohta keskmiselt 216 kg segaolmejäätmeid aastas.

Tabel 5. Kokku kogutud segaolmejäätmete kogused omavalitsustes 2009-2013

Omaavalitsus	Segaolmejäätmeid	2009	2010	2011	2012	2013
Alatskivi vald	Segaolmejäätmed kokku t/a	119	118	130	216	197
	Elaniku kohta kg/a el	88	87	96	160	146
Avinurme vald	Segaolmejäätmed kokku t/a	536	623	103	160	139
	Elaniku kohta kg/a el	380	442	73	113	99
Jõgeva vald	Segaolmejäätmed kokku t/a	588	503	486	254	613
	Elaniku kohta kg/a el	132	113	109	57	137
Mustvee linn	Segaolmejäätmed kokku t/a	273	237	260	488	491
	Elaniku kohta kg/a el	194	168	185	346	348
Kallaste linn	Segaolmejäätmed kokku t/a	143	160	134	142	149
	Elaniku kohta kg/a el	157	175	147	156	163
Palamuse vald	Segaolmejäätmed kokku t/a	242	218	225	226	339
	Elaniku kohta kg/a el	110	99	102	103	154
Saare vald	Segaolmejäätmed kokku t/a	148	108	112	142	132
	Elaniku kohta kg/a el	125	91	95	120	111
Tabivere vald	Segaolmejäätmed kokku t/a	283	274	260	213	198
	Elaniku kohta kg/a el	126	122	116	95	88
Torma vald	Segaolmejäätmed kokku t/a	202	168	178	214	211
	Elaniku kohta kg/a el	100	84	89	106	105
Vara vald	Segaolmejäätmed kokku t/a	199	164	175	214	215
	Elaniku kohta kg/a el	104	86	92	112	113

Võrdleme igast maakonnast peaaegu sama rahva arvuga (ca 1315 elanikku) omavalitsusi (Ida-Virumaalt Avinurme vald, Tartumaalt Alatskivi vald ning Jõgevamaalt Saare vald) ajavahemikus 2005-2007 ja 2009-2013.aastal. Esimesel perioodil ei toimunud korraldatud

jäätmevedu. Avinurme vallas tekkis ajavahemikus 2005-2007.a. keskmiselt 60 t/a segaolmejäätmeid.⁵ Pärast jäätmeveo rakendamist (2009-2013.a.) kasvas segaolmejäätmete keskmine kogus 312 t/a. Saare vallas on aastate kogutud segaolmejäätmete koguste keskmine vähenenud 27,4 % ja Alatskivi vallas vastupidiselt natukene kasvanud 11,6 % võrra. Kui võtta arvesse ka piirkonnas olev Mustvee linn, kus elab 01.01.2015.a seisuga 1409 elanikku, siis esimese ja teise perioodi vahel ei ole midagi muutunud. Võrreldes veel sama elanike arvuga omavalitsusi, kus ühes (Palamuse vald) toimib korraldatud jäätmevedu aastast 2008 ning teises (Tabivere vald) on nn „vabaturg“, sellest olenemata ei ole suuri erinevusi. 2009-2013.a segaolmejäätmete keskmiseks tuleb Palamuse vallas 250 t/a ja Tabivere vallas 245,6 t/a. Eelpool toodud näidetest mõjutas korraldatud jäätmevedu Avinurme ja Saare valda. Teistel omavalitsustel kasvas või jäid kogused samaks.

Saavutamine: Kindlasti üheks teguriks segaolmejäätmete koguste tekkimisel on see, kui tõhusalt toimib jäätmete liigiti kogumissüsteem. Kui piirkonnas liigiti kogumise süsteem muutub tõhusamaks, võib eeldada, et ka segaolmejäätmete kogused edaspidi vähenevad. Tabivere vallas on korteriühistute juures segapakendite konteinerid. Vastasel juhul segaolmejäätmete kogused suurenevad olmejäätmete üldise tekkekoguse suurenemisega paralleelselt.

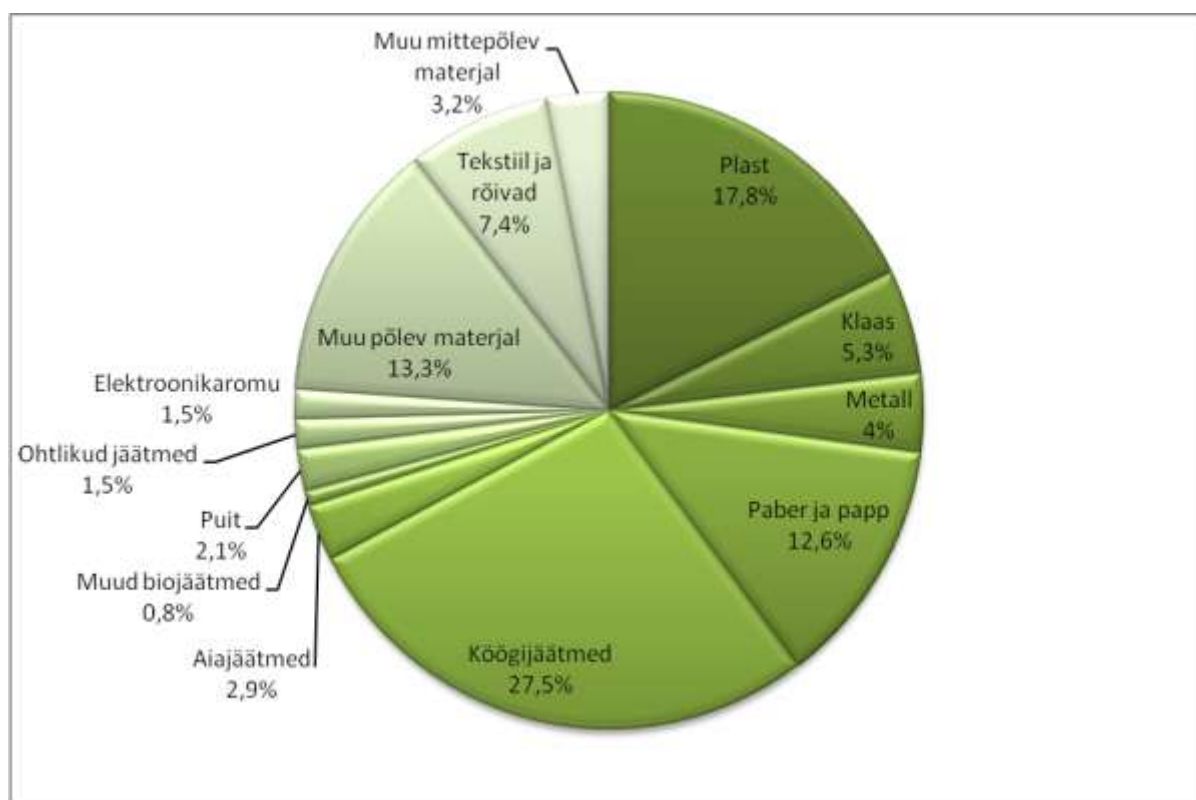
4.7.1. SEGAOLMEJÄÄTMETE KOOSTIS

Olmejäätmete liigiti kogumise edasisel kavandamisel on oluline teada segaolmejäätmete liigilist koostist. Segaolmejäätmete liigiline koosseis võib erineda vastavalt sellele, kas proov on võetud linnast või maapiirkonnast. IEJHK liikmesomavalitsused asuvad enamjaolt maapiirkonnas ja lisaks on liikmeks kaks väikelinna, Kallaste ja Mustvee linn (Tabel 6).

Varasem sortimisuuring pärineb aastast 2007-2008. Viimane põhjalikum segaolmejäätmete sortimisuuring viidi läbi üle-eestiliselt 2012-2013. aastal. Uuringu eesmärk oli analüüsida

⁵ „Alatskivi, Avinurme, Jõgeva, Saare, Torma, Vara, Palamuse, Pala valdade ja Mustvee linna ühine jäätmekava 2009-2015“, lk 24

Eesti eri piirkondades ja asulatüüpides tekkivate ja prügilasse ladestatavate segaolmejäätmete ainelist koostist. Nimetatud uuringus võeti jäätmeproove lisaks linnadele ka maapiirkonnast (Järvamaa). Kuna jäätmekavaga hõlmatud omavalitsustes uurimusi teostatud ei ole, on järgnevalt analüüsitud uuringu tulemusi maapiirkonna analoogiast lähtudes (joonis 4). Eesti keskmist ei kasutatud, kuna keskmise arvestamisel on kasutatud suurlinnade ja suuremate linnade keskmisi, mis niivõrd ei kajasta IEJHK liikmesomavalitsuste piirkonna keskmist.

Joonis 4. Järvamaa keskmine segaolmejäätmete liigiline koostis (SEI uuring 2012-2013)

Võrreldes 2007-2008. aastal läbi viidud üle-eestilise segaolmejäätmete sortimisuuringu tulemustega, on märgata mõningaid muudatusi jäätmeliikide osakaaludes. Vähenenud on klaasi, paberi ja papi ning biojäätmete osakaal. Samas on suurenenud metalli, puidu, ohtlike jäätmete ja muu põleva jäätme fraktsiooni osakaal.

Kui 2008.aastal oli biolagunevate jäätmete osakaal segaolmejäätmetes 56%, siis 2013.aasta uuringus oli langenud 48%-ni. See tuleneb eelkõige paberi ja papi ning ka biojäätmete osakaalu vähenemisest. Paber ja papp moodustavad seejuures kuni 13,5% jäätmete

üldkogusest ning pakendijäätmed 18,1%.⁶ Biolagunevate jäätmete osakaal on küllalt suur. Jäätmeseaduse paragrahv 134 on kirjas, et prügilasse ladestatavate olmejäätmete hulgas ei tohi biolagunevaid jäätmeid olla üle 30 massiprotsendi alates 2013.aasta 16. juulist ning üle 20 massiprotsendi alates 2020.aasta 16.juulist. Seega järjest enam tuleb tähelepanu pöörata nimetatud jäätmete liigiti kogumisele ja taaskasutamisele.

Tabel 6. Jäätmekavaga hõlmatud omavalitsuste segaolmejäätmete koostis massiprotsentides, aastal 2013 (Lisa 4 on eraldi omavalitsuste kaupa)

Jäätmeliik	Massiprotsent	Jäätmekogus, t/a
Plast	17,8	478
Klass	5,3	143
Metall	4	107,4
Paber ja papp	12,6	338,4
Biojäätmed kokku	31,2	837,5
Puit	2,1	56,5
Ohtlikud jäätmed	1,5	40,4
Elektroonikaromu	1,5	40,4
Muu põlev materjal	13,3	357
Tekstiil ja rõivad	7,4	199
Muu mittepõlev materjal	3,2	86
KOKKU	100	2684

Ka pakendijäätmete osakaal segaolmejäätmetes on vähenenud. Eelmisel korral läbi viidud uuringu kohaselt oli Eesti keskmine pakendijäätmete osakaal segaolmejäätmetes 34,5%, kuid viimases uuringus oli keskmiselt 28,5%. Pakendijäätmetest moodustab kõige suurema osa plastpakendid (46%), mis omakorda sisaldavad kõige rohkem (keskmiselt 88%) nn pehmet plasti (kilekotid, pakkekile jne) ja kõva plastpakendit (plastpudelid, -karbid jms). Uuringu proovides puudusid praktiliselt tagatisrahaga PET-pudelid, mis viitab heale tagatisrahasüsteemile. Paberi- ja papijäätmete arvutuslik Eesti keskmine sisaldus segaolmejäätmetes oli 13,5%. Saab järeldada, et segaolmejäätmete koostise muutust on põhjustanud suurenenud tarbimine viimastel aastatel ning ühtlasi viitab ka sellele, et

⁶ SEI uuring 2012-2013.a. „Eestis tekkinud segaolmejäätmete, eraldi kogutud paberi- ja pakendijäätmete ning elektroonikaromu koostise uuring“

pakendijäätmete liigiti kogumise süsteem ei ole tõhusamaks muutunud. Mõju avaldab ka Pakendiseadusega reguleeriv kogumispunktide tihedus vastavalt asutustihedusele.

4.8. PAKENDIJÄÄTMED

Pakend on mis tahes materjalist valmistatud toode, mida kasutatakse kauba mahutamiseks, kaitsmiseks, käsitlemiseks, kättetoimetamiseks või esitlemiseks selle kauba olelusringi vältel: toormest kuni valmiskaubani ning tootja käest tarbija kätte jõudmiseni. Pakendiks loetakse ka samal eesmärgil kasutatavaid ühekorrapakendeid. Pakendiseaduse kohaselt on pakendimaterjalid: klaas, plast, metall, paber ja kartong, k.a kihiline kartong, puit ja muu materjal.

Kogu Eestis tegutseb tootjavastutusel põhinev pakendikogumissüsteem, mida esindavad neli pakendijäätmete kogumisega tegelevate pakendiorganisatsiooni: MTÜ Pakendiringlus, MTÜ Eesti Taaskasutusorganisatsioon (ETO) ja OÜ Tootjavastutusorganisatsioon (TVO), kes tegelevad segapakendi kogumisega ning MTÜ Eesti Pandipakend tegeleb pandiga koormatud joogipakendi kogumise ja taaskasutamisega. Pakendiseadusest tulenevalt määratakse kogumiskohad kindlaks taaskasutusorganisatsiooni ja kohaliku omavalitsuse organi vahel. Kohalik omavalitsus peab kindlaks määrama oma haldusterritooriumil pakendi ja pakendijäätmete kogumisviisid ning sätestama need oma jäätmehoolduseeskirjas.

Omavalitsuste hinnangud konteinerite kogusele on erinevad. Enamus IEJHK piirkonna omavalitsusi on olukorraga rahul ning ei soovi konteinerparki suurendada. Teised soovivad, et oleks rohkem segapakendite, paberi- ja kartongi ning vanapaberi konteinereid. Eeldusel, mida kodu lähedamal, seda rohkem elanik sorteerib. Kuid samas tõdevad, et küldes ei ole võimalik konteinereid igale poole panna. Asukoha valikul ja heakorraga tekivad probleemid. Kui konteinerite arv on piiri peal, siis eriti suvekuudel ja jõulude/aastavahetusel, tekitavad ületäitumised probleeme.

Peatükis 4.7.1 toodi välja, et Eesti keskmine pakendijäätmete sisaldus prügilasse ladestatavates segaolmejäätmetes on 28,5% ning pakendijäätmetest moodustab kõige suurema osa plastpakend (keskmiselt 46%). Uuringu käigus eristati plastijäätmetena plastpakend (nö

pehme plast ehk kile ja nõ kõva plastpakend-PET pudelid, karbid jms) ning muud plastijäätmed (nt torud, voolikud, plastist ehitusmaterjalid). Plastijäätmetest moodustas valdava osa plastpakend (keskmiselt 88%).⁷ Uuringust lähtuvalt on oluline, et pakendijäätmeid tuleb rohkem liigiti koguda ja arendada taaskasutamissüsteemi, et vähendada olmejäätmetes pakendijäätmete osakaalu.

Pakendiettevõtte või taaskasutusorganisatsioon korraldab pakendijäätmete kogumist ja taaskasutamist paigaldades selleks ettenähtud kohtadesse pakendikonteinerid. Peab arvestust pakendi ja pakendijäätmete kogumise ja taaskasutamise üle ning esitab kord poole aasta jooksul kohalikule omavalitsusele andmed kogutud pakendikoguste ja – liikide kohta.

Pakendiseaduse kohaselt peab tagatisrahata pakendi jäätmete kogumisel taaskasutusorganisatsioon tagama, et kogumiskohtade tihedus iga taaskasutusorganisatsiooni kohta oleks järgmine:

- 1) kui tiheasustusega alal on asustustihedus rohkem kui 1000 elanikku ühel ruutkilomeetril – vähemalt üks kogumiskoht jäätmevaldajast 500 meetri raadiuses;
- 2) kui tiheasustusega alal on asustustihedus rohkem kui 500 elanikku ühel ruutkilomeetril- vähemalt üks kogumiskoht jäätmevaldajast 1000 meetri raadiuses;
- 3) **kui asustustihedus on alla 500 elaniku ühel ruutkilomeetril – kohaliku omavalitsuse territooriumil paiknevates asulates, arvestusega üks kogumiskoht 500 elaniku kohta.**

Piirkonna asustustihedus on nii väike, et pakendiseadusega kohaldub nõue omada ühte pakendikogumiskohta iga 500 elaniku kohta. Kui varem pakendiseaduses oli kirjas, et koostööd tegevad taaskasutusorganisatsioonid täidavad seadusest tulenevaid nõudeid ühiselt, st volitatakse partnerit asetama kohaliku omavalitsuse territooriumile pakendijäätmete kogumismahuti ka teise organisatsiooni nimel, siis nüüd peab iga taaskasutusorganisatsioon antud nõude ise täitma. Sellega vähendati avalike kogumismahutite arvu ja piirati elanikkonna

⁷ SEI uuring 2012-2013.a. „Eestis tekkinud segaolmejäätmete, eraldi kogutud paberi- ja pakendijäätmete ning elektroonikaromu koostise uuring“

võimalusi pakendijäätmetest loobuda. Kogumisvõrgustiku puudulikkus mõjutas negatiivselt pakendijäätmete liigiti kogumist ja seega ka üldist pakendijäätmete taaskasutamise taset.

Tabel 7 iseloomustab jäätmekavaga hõlmatud omavalitsustes olemasolevat pakendikonteinerite arvu võrreldes pakendiseadusega ettenähtud pakendikonteinerite hulga miinimumnõudega. Hetkel on olemasolev konteinerpargi paiknemise tihedus piirkonniti erinev. Kindlasti peavad omavalitsused koostöös taaskasutusorganisatsioonidega konteinerpargi üle vaatama. Avalike pakendikonteinerite paigutamisel on oluline, et need jääks elanike liikumisteedele. Konteinerid tuleb paigaldada kortermajade ja kaupluste juurde ning keskasulatesse.

Tabel 7. Olemasolev (01.04.2015.a seisuga) ja seadusega ettenähtud kogumiskohtade arv omavalitsuste kaupa

		Konteinerite arv omavalitsuses									
		Avinurme vald	Alatskivi vald	Jõgeva vald	Mustvee linn	Kallaste linn	Palamuse vald	Saare vald	Tabivere vald	Torma vald	Vara vald
Kogumis kohtade arv**	Pakendiringlus	6	1	5	0	0	9	2	1	3	3
	TVO	3	3	11 +3 KÜ	3	2	5	2	12 KÜ	7	3
	ETO	2	2	4	0	2	5	2	5	3	2
Asustustihedus (in/km ²)		7,28	10,53	9,76	258,5	472	10,18	5,2	11,17	5,76	5,73
Minimaalne pakendikogumiskohtade arv (ühe taaskasutusorganisatsiooni kohta) tulenevalt elanike arvust*		3	3	9	3	2	4	2	4	4	4

* Elanike arv 01.01.2015.a seisuga

** kogumiskohana käsitletakse üksikut segapakendikonteinerite või mitut kõrvuti asetsevat konteinerit

*** MTÜ Eesti Pakendiringlus (Pakendiringlus), Tootjavastutusorganisatsioon OÜ (TVO) ja MTÜ Eesti Taaskasutusorganisatsioon (ETO)

**** KÜ - koreriühistute kasutusel

Omavalitsuste pakendikonteinerite asukohad järgnevatel veebilehtedel:

http://www.pakendiringlus.ee/web2/?cat_ID=10&page_id=60

<http://tvo.ee/konteinerid>

<http://www.eto.ee/?op=body&id=120>

2013. aastal tekkis pakendijäätmeid jäätmekavaga hõlmatud omavalitsustes 514,05 tonni (Tabel 8), millest segapakendid moodustavad kõige suurema osa (60,2%) ja plastpakendid (18,9%). Väiksema osa moodustavad metallpakendid (9,3%), klaaspakendid (8,5%), paberi- ja kartongpakendid (2,6%) ning ohtlike aineid sisaldavad pakendid (0,5%).

Tabel 8. IEJHK piirkonna pakendijäätmete teke aastatel 2009-2013 (Lisa 5 on toodud pakendijäätmete teke omavalitsuste kaupa)

Jäätmete nimetus	2009	2010	2011	2012	2013
Plastpakend	120,3	135,7	137,7	149,6	97,3
Puitpakend	0	0	0	0	0
Metallpakend	43,8	12,5	14,9	30,6	48
Segapakend	149,9	239,5	289,4	110	309,2
Klaaspakend	148,2	97,8	28,8	30,1	43,7
Paberi - ja kartongipakend	31,5	14,5	26,5	30,5	13,3
Ohtlike aineid sisaldavad pakendid	2,9	2,5	2,9	2,4	2,5
Kokku	496,6	502,5	500,2	353,2	514,0

Tuginedes sortimisuuring tulemustele ja jäätmearuandluses esitatud liigiti kogutud pakendijäätmete kogustele, võib välja arvutada pakendijäätmete hinnangulise kogutekke. Nii võib öelda, et IEJHK piirkonnas tekkis 2013.aastal kokku ligikaudu 1255 t pakendijäätmeid (Tabel 9).

Tabel 9. Pakendijäätmete osakaalud segaolmejäätmetest ja kogused 2013.a. (Lisas 6 on toodud pakendijäätmete teke omavalitsuste kaupa)

Jäätmeliik	Segaolmejäätmetes sisalduvad pakendijäätmed (sortimisuuring 2012-2013)		Liigiti kogutud pakendijäätmed (JATS)	Arvutuslik pakendijäätmete teke kokku (tonnides)
	%	t		

Plastpakend	13,5	362,34	97,3	459,64
Klaaspakend	5	134,2	43,7	177,9
Metallpakend	3,5	93,94	48	141,94
Paber- ja kartongpakend	5,6	150,304	13,3	163,604
Puitpakend	-	-	-	-
Segapakend	-		309,2	309,2
Ohtlikke aineid sisaldavad pakendid	-	-	2,5	2,5
KOKKU	27,4	740,784	514	1254,8

Arvutusliku kogutekke järgi võib väita, et ca 41% IEJHK piirkonnas tekkivatest pakendijäätmetest kogutakse liigiti. Piirkonniti (Lisa 6) on näitajad väga erinevad, kuid üheski omavalitsuses ei ole riiklik eesmärk saavutatud. Riiklik strateegiline eesmärk näeb ette, et aastaks 2020 tuleb saavutada pakendijäätmete ringlusesse võtu osakaal 60%-ni pakendijäätmete kogumassist. Seega tuleb pakendijäätmete liigiti kogumist suuremalt propageerida.

Saavutamine: Pakendijäätmete teke on üks põhilisemaid tegureid, mis majanduskasvu ja tarbimise suurenemisel panustab olmejäätmete tekkekoguse suurenemisse. Majanduskasvust ja tarbimise suurenemisest tuleneva pakendijäätmete tekkekoguse piiramine sõltub sellest, kui suures ulatuses õnnestub rakendada jäätmetekke vältimise meetmeid. Võib siiski eeldada, et pakendijäätmete koguse kasv on mõnevõrra suurem kui üldine olmejäätmete teke. Nii võib prognoosida, et pakendijäätmete tekkekogus suureneb keskmiselt 2-3% aastas.⁸

4.9. BIOLAGUNEVAD JÄÄTMED

Biolagunevad jäätmed on anaeroobselt või aeroobselt lagunevad jäätmed, nagu toidujäätmed, paber ja papp. Biojäätmed on järgmised biolagunevad jäätmed: aia- ja haljastusjäätmed; kodumajapidamises, jaemüügikohas ja tootlustusasutuses tekkinud toidu- ja köögijäätmed;

⁸ „Riigi jäätmekava 2014-2020” lk 15

toiduainetetööstuses tekkinud jäätmed, mis on oma koostise ja olemuse poolest samalaadsed jaemüügikohas ja tootlusasutuses tekkinud toidu- ja köögijäätmetele.

Biolagunevad jäätmed moodustavad olulise osa segaolmejäätmetest. Oluline on biolagunevate jäätmete koguseid vähendada, see aitab kaasa ladestatavate segaolmejäätmete koguste vähendamisele, mis omakorda vähendab prügilate keskkonnoahtu. IEJHK piirkond on enamjaolt hajaasustus, kus toimub biolagunevate jäätmete ulatuslik kompostimine nende tekkekohas ning riiklik jäätmetestatistika ei anna otseseid vastuseid selle efektiivsusest. Jäätmeseadusest tulenevalt ei või alates 2020. aasta 16.juulist prügilasse ladestatavate olmejäätmete hulgas olla biolagunevaid jäätmeid üle 20 massiprotsendi. SEI 2012-2013.a. läbi viidud sortimisuuringu tulemuseks oli, et biojäätmete osakaal segaolmejäätmetes on 31,8% (Eesti keskmine), millest enamuse moodustas köögijäätmed (26,9%), aiapäätmed (3,8%) ja muud biojäätmed (1,1%). Jäätmekavas käsitletakse olmelise tekkega biolagunevaid jäätmeid nagu paber, köögijäätmed ning haljastusjäätmed.

Paberi- ja papijäätmed (k.a. pakend) on eraldi kogutuna hästi taaskasutatavad. Vanapaberi kvaliteedi säilitamiseks tuleb need teistest jäätmetest eraldi koguda. Peatükis 4.3 on toodud välja kohad, kus on võimalik vanapaberit ära anda. Hetkel on vanapaberi konteinerite äraandmise võimalused kesised. Üheks põhjuseks miks on vanapaberi vähe kogutud, on ebaselgus selle kogumise rahastamisel – osa paberist ja papist esineb pakendina, osa mitte. Seetõttu ei saa tootjavastutusorganisatsioonidelt nõuda kogu pabermassi kogumist. Oleks mõistlik ja parandaks olukorda kui vanapaberi kogumist reguleeritakse samamoodi nagu eelpool (ptk 4.8) toodud pakendite puhul.

Alljärgnevas tabelis on kasutatud JATSi andmeid 10 omavalitsuses kokku. Lisas 7 on välja toodud biolagunevate jäätmete kogused jäätmekavaga hõlmatud omavalitsuse kaupa. 2013 aastal koguti piirkonnas paberit ja kartongi kokku 16 tonni. Arvestades juurde segaolmejäätmetes oleva paberi ja papi koguse, võib eeldada, et piirkonnas tekkis kokku 354,4 tonni vanapaberit ja pappi. Maapiirkonnas saab kogutekke kogusele juurde lisada ka kodumajapidamistes kütteks kasutatava vanapaberi ja papi osa, kuid seda kogust ei ole võimalik määrata.

Tabel 10. IEJHK piirkonnas biolagunevate jäätmete teke aastatel 2009-2013, t/a.

Jäätmeliik ja -kood	2009	2010	2011	2012	2013
Paber ja papp (20 01 01)	33	114,5	73,9	64,4	16
Biolagunevad köögi - ja sööklajajäätmed (20 01 08)	0	3,4	2,1	0	80,5
Aia- ja haljastusjäätmed (20 02 01)	5,4	1,5	3,8	2,1	19,3
KOKKU	38,4	119,4	79,8	66,5	115,8

Segaolmejäätmetes sisalduvatest biolagunevatest jäätmetest moodustavad biojäätmed, mida koguti 2013 aastal 99, 8 tonni. Keskkonnaagentuuri andmetel tekkis 2010.a Jõgeva vallas paber ja kartongi (koodiga 20 01 01) 95,534 t, millest 0,537 t kogus Veolia Keskkonnateenused AS (nüüd Eesti Keskkonnateenused AS) ja ülejäänud 94,997 t koguti kodumajapidamistest. Samuti Keskkonnaagentuuri andmetel tekkis 2013.aastal Torma vallas 80,4 t köögi- ja sööklajajäätmeid Torma prügilas sekundaarsena (biolagunevate jäätmete kogumine/sorteerimine eraldi. Algselt ei ole need jäätmed pärit Torma vallast. Biojäätmed on aia- ja haljastusjäätmed (muru niitmise jäägid, puuoksad, lehed, lilled jms)) ning kodumajapidamistest, toidlustus- ja kaubandusettevõtetest pärinevad toidu- ja köögijäätmeid ja samalaadseid toiduainetetööstuse jäätmeid. Kui võtta aluseks üle-eestilist sortimisuuringut, mille tulemusena moodustavad biojäätmed kokku 31,1% segaolmejäätmete kogumassist, võib oletada, et koos Tabel 10 välja toodud kogustele juurde liites, on 2013.aasta hinnanguliseks biojäätmete koguseks 953 tonni. Kuna IEJHK piirkonna moodustab enamuses hajaasustuspiirkonnast, kus valdavaks biolagunevate jäätmete taaskasutamiseks on kompostimine kodumajapidamises, siis sellest tulenevalt selline erinevus olemasoleva ja hinnangulise koguste kohta. Suuremaid oksi ja teisi puidumaterjale kasutatakse kohapeal kütteks. Vara vallas Põdra külas on olemas komposteerimisväljak, kuhu kokkuleppel vallavalitusega võetakse elanikelt vastu aia- ja haljastusjäätmeid. Samuti on olemas Kallaste linnas plats, kuhu saab vajadusel aia- ja haljastusjäätmeid viia. Tabivere, Avinurme ja Vara vallad ning Mustvee linn vajadusel korraldavad kas kevadeti või sügiseti aia- ja haljastusjäätmete kogumisringe. Jõgeva, Saare ja Torma vald ei korralda eraldi aia- ja

haljastusjäätmete kogumisringi, elanikud võivad kompostida oma koduaias arvestades naaberkinnistuga.

Kalmistujäätmed koosnevad suuremas osas biolagunevatest jäätmetest, lisaks mittelagunevad jäätmed, nt kunstlilled, küünlad jne. Tekkinud jäätmed tuleb tekkekohal liigiti koguda, eraldades biolagunevad jäätmed mittelagunevatest. Enamjaolt on kalmistutel olemas liigiti kogumiseks eraldi konteinerid, kuid sellegipoolest tuleb enne kompostimist inimeste hoolimatuse tõttu eelsorteerida.

Biolagunevate toidujäätmete iseloom on teistest jäätmetest erinev. Võttes arvesse, et tegemist on hajaasustuse piirkonnaga, siis majanduslikult ei ole otstarbekas suuremaid investeeringuid teha biolagunevate jäätmete käitlussüsteemi ülesehitamiseks. Elanikel on lubatud oma territooriumil, häirimata naabreid, kinnises kompostis kompostida.

Reoveesetel on võimalik kasutada haljastuses ja põllumajanduses. Riikliku statistika kohaselt on ainult Kallaste linnas reoveesette käitluskoht (Tabel 1). Teistes omavalitsustes asuvad reoveepuhastid on piisavalt väikesed ning neis ei teki võreprahti ja liivapüünise setteid märkimisväärses koguses. Olmereoveesette käitlemine on puhastusprotsessi osa ning selle eest vastutab konkreetne reoveekäitleja. Võimalik oleks reoveesette käitlemine ühildada muu biolaguneva kompostimisega ning seeläbi nõuetele vastavuse korral kasutada haljastuses, kuna on tegemist viljaka pinnasega, kus taimed juurduvad kiiresti, ja saavutatakse soovitud eesmärgid.

Saavutamine: Jäätmeseaduse kohaselt on seatud piirangud biolagunevate jäätmete sisaldusele prügilasse ladestavates olmejäätmetes, mis 2014 aastal ei tohi ületada 30 massiprotsenti ja 2020 aasta 16. juulist mitte üle 20 massiprotsendi, mis hetkel on 31%. Peamine roll on täita elanikkonnal, kelle teadlikkusest ja tarbimisharjumustest sõltub suuresti nii toidujäätmete kui ka muude olmejäätmete tekkekoguse vähendamine ja suunamine ringlusesse. Kindlasti on vajalik suurendada vanapaberi ja papi konteinerparki. Kalmistu- ja haljastusjäätmed tuleb kompostida tekkekohas või antakse ringlussevõtuks üle sobivatesse käitlussüsteemidesse. Tiheasustusaladel on kaks lahendust: korteriühistutega koostöös võtta kasutusele ühised biolagunevate jäätmete kompostrid kortermajade elanike jäätmete jaoks või koostöös

jäätmevedajatega leida parem lahendus nende käitlemiseks. Järgmisel korraldatud jäätmeveo hankel lisada olmejäätmetele lisaks ka biolagunevad jäätmed, suurjäätmed ja vanapaberi kogumine. Eriti piirkonnas, kus puudub kortermaja elanikel endal selleks võimalus. Kompostrite paigaldamisega seonduvad kulud katavad jäätmetekitajad ehk elanikud ise.

4.10. OHTLIKUD JÄÄTMED

Vastavalt jäätmeseadusele on kohalik omavalitsus kohustatud oma haldusterritooriumil korraldama kodumajapidamistes tekkivate ohtlike jäätmete kogumist ja üleandmist jäätmekäitlejatele.

Nii majapidamistes kui ka ettevõtetes tekib ohtlikke jäätmeid. Ohtlikud jäätmed peab eraldama nende tekkekohas, kuna need kujutavad ohtu nii inimese tervisele kui ka keskkonnale. IEJHK liikmesomavalitsustes on olemas vastavalt Tabel 2 ohtlike jäätmete kogumiskonteinerid jäätmekogumiskohtades ning aastaid on koostöös SAGA Keskkonnainvesteeringute Keskus korraldatud ohtlike jäätmete kogumisringe hajaasustuspiirkondades, v.a Kallaste linn, Mustvee linn ja Tabivere vald. Tabivere vallas on siiani vallavalitsus koos elektri- ja elektroonikaseadmetega kogunud üksikuid ohtlikke jäätmeid ja vallas puudub ohtlike jäätmete üleandmise võimalused.

Tabelis 11 on välja toodud IEJHK piirkonna ohtlike jäätmete tekke koguseid. Lisas 8 on toodud iga omavalitsuse kaupa ohtlike jäätmete kogused eraldi välja. 2009-2013.a ohtlike jäätmete kogumisringidega (v.a Tabivere vald, Kallaste linn ja Mustvee linn) on kogutud kokku 38,2 tonni (2009.a. 14,4 t, 2010.a. 6 t, 2011.a. 6,1 t, 2012.a. 4,4 t ja 2013.a 7,3 t). Kogumisringide käigus on kõige rohkem ära toodud: värvijäätmeid, vanu akusid, päevavalguslampe, taimemürke, saastunud pakendeid, vanaõli jne. Iga-aastased ohtlike jäätmete kogumisringid on mõeldud elanikele, ettevõtted ei ole tohtinud ohtlikke jäätmeid tuua.

Saavutamine: ohtlike jäätmete kogumissüsteem on peamiselt välja kujunenud jäätmekogumiskohtades ja kogumisringide baasil. Oluline on jätkata ohtlike jäätmete kogumist tavajäätmetest eraldi ja täiustada kogumissüsteemi (Kallaste linna ja Tabivere valda

ohtlike jäätmete kogumispunktid). Kaupluste juurde paigaldatud patareide kogumiskastid. Eesmärk tõsta elanike keskkonnateadlikkust ning koguda jätkuvalt maksimaalselt suur hulk ohtlikest jäätmetest eraldi ning vältida nende sattumist keskkonda ja prügilasse.

Ettevõtted peavad ise korraldama ohtlike jäätmete kogumiseks mõeldud kogumismahutite paigaldamise ning peavad ise oma ohtlikud jäätmed üle andma vastavat jäätmeluba ja ohtlike jäätmete käitluslitsentsi omavale ettevõttele. Ettevõtetes tekib nii spetsiifilisi tootmisjääke kui majapidamisega sarnaseid ohtlikke jäätmeid.

Tabel 11. IEJHK piirkonnas ohtlike jäätmete teke aastatel 2009-2013, t/a (allikas: JATS)

Jäätmeliik ja -kood	2009	2010	2011	2012	2013
Ohtlikud jäätmed, *	189,8	199,4	192,3	1184,8	253,9

Vanaõli jäätmed kuuluvad ohtlike jäätmete alla. Jäätmeseaduse tähenduses on vanaõli mineraalne või sünteetiline määrdeaine või tööstusõli, eelkõige sisepõlemismootorites kasutatud õli ja käigukastiõli, määrdeõli, turbiinõli ning hüdraulikaõli, mis ei sobi enam algselt ette nähtud kasutuseks. Jäätmevaldaja, kes vanaõli ei taaskasuta ega kõrvalda, on kohustatud selle üle andma kompleksluba või jäätmeluba ja ohtlike jäätmete käitluslitsentsi omavale isikule. Tabel 2 on toodud välja kohad, kus asub ohtlike jäätmete kogumiskonteiner.

Tabel 12. IEJHK piirkonna vanaõli jäätmete teke aastatel 2009-2013, t/a

Jäätmeliik	2009	2010	2011	2012	2013
Vanaõli	1,148	0,478	0,702	0,666	1,063

Saavutamine: JATSi põhjal ei tekkinud vanaõli 2009- 2013.aasta Mustvee linna ja Tabivere vallas (Tabel 12 ja Lisa 9). Kallaste linnas on 2013.a vanaõli kogutud 0,336 t/a, varem andmed puuduvad. Avinurme vallas on vanaõli üle antud ainult 2010.a 0,003 t/a. Võib eeldada, et tegelikkuses tekkiv vanaõlide kogus on suurem, kuna need jäätmed tekivad nii majapidamistes kui ka tööstuses ja transpordisektoris. Eeldatakse, et nende jäätmete ohutute

käitlusvõimaluste puudulikkuse tõttu peetakse tekkivad vanaõli koguste arvestust muude jäätmeliikide nime all või käideldakse jäätmeseaduse nõuetele mittevastavalt.

Tervishoiujäätmed on nii inimese kui ka loomade tervishoiu, ravimise ning hooldusega seotud asutustes tekkivad jäätmed. Tervishoiuasutused (sh ka veterinaarasutused) peavad välja töötama sisemised juhised jäätmete liigiti kogumiseks ja edasiseks käitlemiseks. Tervishoiuasutuses tekib lisaks olmejäätmetele rohkesti mitmesuguseid spetsiifilisi jäätmeid. Tekkivate jäätmete hulka on keeruline hinnata, kuna enamjaolt käideldakse tekkinud jäätmed kohapeal. Peale nõuetekohast töötlust saab neid jäätmeid üle anda juba olmejäätmetena.

Tabivere ja Avinurme vallas ning Mustvee linnas tervishoiujäätmeid Keskkonnagentuuri andmetel ei tekkinud (Tabel 13). Tervishoiuasutustes jäätmete käitlemise korra omavalitsuse territooriumil sätestatakse vastava omavalitsuse jäätmehoolduseeskirjaga.

Tabel 13. Tervishoiujäätmete (kood 18) kogumine omavalitsuste lõikes aastatel 2009-2013 (allikas: JATS)

	2009	2010	2011	2012	2013
Jõgeva vald	0,027	0,682	0,113	0,006	0,025
Saare vald	0	0	0	0	0,007
Torma vald	0,065	0,055	0,012	0	0,002
Alatskivi vald	0	0,001	0,011	0,04	0,088
Palamuse vald	0,009	0,048	0	0,074	0,056
Vara vald	0,038	0,003	0	0	0,165
Kallaste linn	0	0,014	0	0	0

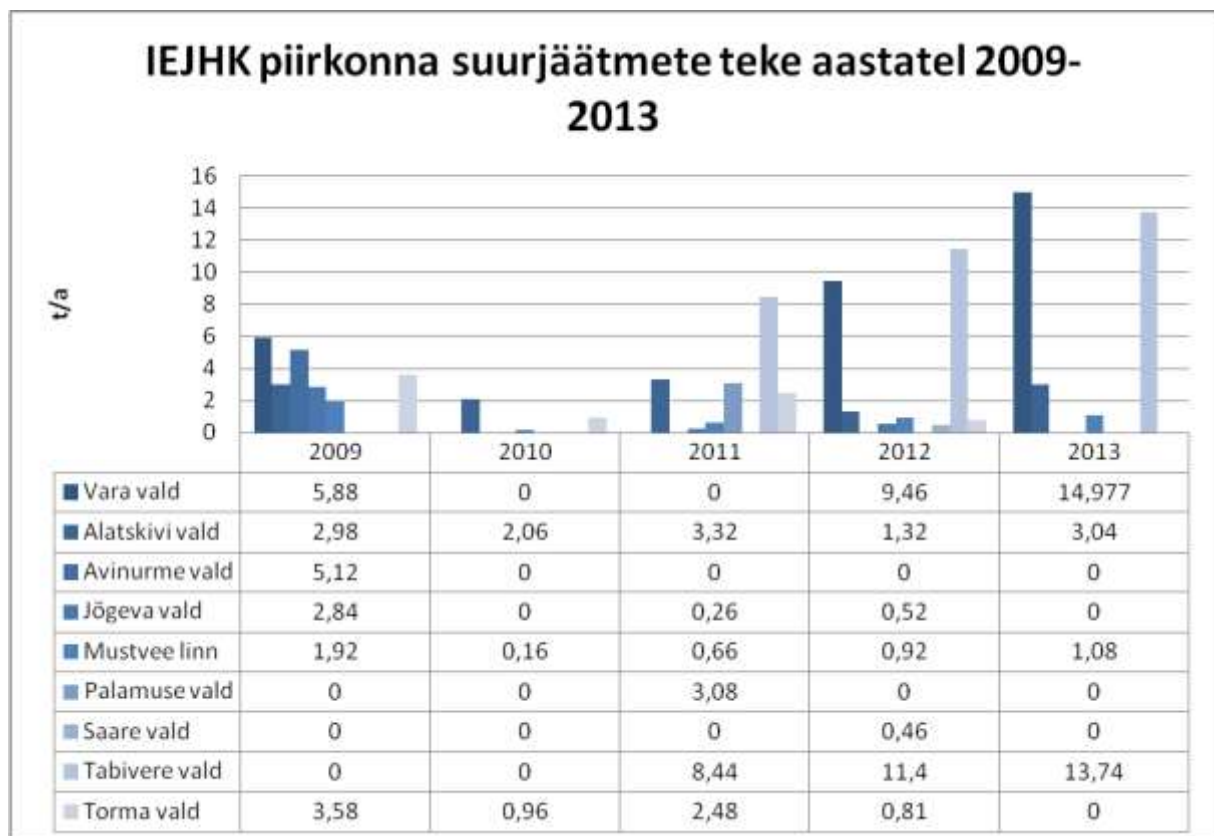
4.11. SUURJÄÄTMED

Suurjäätmed on suuregabariidilised esemed, näiteks mööbel, vaibad ja madratsid. Suuremõõtmelisi jäätmeid saavad elanikud viia jäätmekogumiskohtadesse. Samuti on aeg-

ajalt korraldatud kogumisringe. Tabivere vald korraldab kevadeti suurjäätmete kogumisringe, kuna vallal puudub alaline kogumiskoht (Joonis 5).

Võib arvata, et paljud ära visatud suurjäätmetest satub muude jäätmete hulka (nt ehitusjäätmed) või võimalusel lammutatakse kohapeal tükkideks ning pannakse segaolmejäätmete konteinerisse.

Saavutamine: Eeldatavasti paranevad jäätmete vastuvõtutingimused, suureneb elanikkonna teadlikkus ning suurjäätmeid hakatakse rohkem tooma kogumispunktidesse.

Joonis 5. IEJHK piirkonnas suurjäätmete teke aastatel 2009-2013, t/a

4.12. EHITUS – JA LAMMUTUSJÄÄTMED

Ehitus- ja lammutusjäätmed on jäätmed, mis tekivad ehitiste või nende osade rajamise, lammutuse, renoveerimise või restaureerimise käigus. Jäätmed on valdavalt ehitusmaterjalid ja pinnas, seejuures ka väljakaevatud pinnas.

Igasugune ehitus- ja lammutustegevus toob kaasa jäätmete tekke. Ehitus- ja lammutusjäätmete kogumise peamiseks eesmärgiks on jäätmekoguste ja jäätmete ohtlikkuse vähendamine. Ehitusjäätmete käitlemise küsimused tuleb lahendada ehitise projekteerimise etapis. Ehitise vastuvõtmiseks esitatavatele dokumentidele tuleb kohustuslikult lisada aruanne ehitusjäätmete tekke ja käitlemise kohta. Ehitus- ja lammutusjäätmete käitleja on kohustatud korraldama üle antud jäätmete taaskasutamise võimalikult suures ulatuses. Ehitusjäätmete käitlust reguleerib igas omavalitsuses jäätmehoolduseeskiri, mille alusel vastutab ehitusjäätmete nõuetekohase käitlemise eest jäätmevaldaja kuni nende taaskasutamiseni või üleandmiseni jäätmevedajale. Ehitus- ja lammutusjäätmeid saab üle anda Torma prügilale.

Tabel 14. Ehitus- ja lammutusjäätmete koguteke aastatel 2009-2013, t/a (allikas: JATS)

Jäätmeliik	Jäätmekood	2009	2010	2011	2012	2013
Metallid	17 04	2626, 8	5742, 56	4034,4	4138,5	2621,0
Betoon-, tellise-, plaadi- või keraamikatootesegud	17 01	598,9	19,2	160,3	1383,4	1288,1
Puit, klaas, plast	17 02	4,1	8,8	18,9	525,9	23,7
Kivid, pinnas ja süvenduspinnas	17 05	1,3	0	107,5	84 074,4	44,1
Isolatsioonimaterjalid ja asbesti sisaldavad ehitusmaterjalid	17 06	24,2	34,3	29,2	1004,4	130,7
Muu ehitus- ja lammutussegapraht	17 09	356,5	162,4	177,7	100,8	201,7
Kipsipõhised ehitusmaterjalid	17 08	0,1	0	0	0	18

Bituumenitaolised segud ning kivisöe- või põlevkivitõrv ja tõrvasaadused	17 03	0,1	0,04	0	18 649,00	0
KOKKU		3612,0	5967,3	4528	109876,4	4327,3

Tabelis 14 on välja toodud jäätmekavaga hõlmatud omavalitsuste ehitus- ja lammutusjäätmete teke aastatel 2009-2013 (Lisa 10 on omavalitsuste kaupa eraldi välja toodud). Võib eeldada, et tekkivate ehitus- ja lammutusjäätmete kogus on olulisel määral suurem kui riiklikus statistikas kajastub, kuna suur osa neist käideldakse segaolmejäätmetena või kasutatakse kohapeal. Ehitus- ja lammutusjäätmetest annab suurema koguse metallijäätmed, mis valdavalt taaskasutatakse. 2012. aastal on Tabivere vallas tekkinud ja taaskasutatud 82 994,0 t teetammitäitematerjali ning 18 649 t bituumenitaolisi segusid. Sel ajal teostati Tabivere vallas Tabivere-Jõgeva-Aravete maantee 10 km pikkuse lõigu taastusremonti Tabivere-Pikkjärve maantee osas.

Metallijäätmete kogused põhinevad jäätmeandmebaasi ehitus- ja lammutusjäätmete jaotises olevatel jäätmetel koodiga 17 04. Metallijäätmeid saab üle anda vanametalli kokkuostjatele ning kokkuostuhind on olnud motiveeriv, et neid ei jääks loodusesse või hoonetesse seisma. Väike osa satub prügilasse koos olmejäätmete või ehitusprahiga.

Puidujäätmete taaskasutamisel tuleb tähelepanu pöörata nende taaskasutamisele läbi soojusenergia tootmise. Ohtlike ainetega töödeldud puidujäätmeid käsitletakse ohtlike jäätmetena ning neid tuleb üle anda ohtlike jäätmete käitlusaltsentsi ja jäätmeluba omavale ettevõttele.

Saavutamine: Nimetatud jäätmete tekke kogused sõltuvad otseselt majanduslikust olukorrast, mida kiirem on majanduslik kasv, seda enam toimub uute ehitiste rajamine ning vanade renoveerimine ja lammutamine. 2020 aastaks suunata taaskasutusse 70% ehitus- ja lammutusjäätmetest, eraldades ohtlikud jäätmed.

4.13. PROBLEEMTOODETE JÄÄTMED

Probleemtoode on toode, mille jäätmed põhjustavad või võivad põhjustada tervise- või keskkonnoahtu, keskkonnahäiringuid või keskkonna ülemääraat risustamist. Probleemtoodete hulka kuuluvad:

- patareid ja akud;
- mootorsõidukid ja nende osad;
- elektri- ja elektroonikaseadmed ja nende osad;
- rehvid;
- põllumajandusplast.

Jäätmeseadus kehtestab nn probleemtoodetele tootjavastutuse põhimõtte: tootja on kohustatud tagama tema valmistatud, edasimüüdud või sisseveetud probleemtootest tekkivate jäätmete kokku kogumise ja nende taaskasutamise või kõrvaldamise. Nende tegevustega seotud kulud kannab tootja.

Tabel 15. Probleemtoodete koguteke aastatel 2009-2013, t/a (allikas: JATS)

Jäätmeliik	Jäätmekood	2009	2010	2011	2012	2013
Pliiakud	16 06 01*	45,863	76,043	49,854	52,906	37,437
Patareid ja akud	20 01 33*	0,237	0,098	0,123	0,24	0,209
Vanarehvid	16 01 03	86,568	100,985	40,294	71,755	44,872
Romusõidukid	16 01 04*	52,053	52,951	56,284	51,022	43,016
Elektri- ja elektroonikaseadmed	20 01 23*, 20 01 35*, 20 01 36	33,669	13,738	29,577	17,782	15,053
Plastijäätmed	02 01 04	6,38	0,06	0	6	28,43
KOKKU		224,77	243,875	176,132	199,705	169,017

Tabel 15 on välja toodud IEJHK piirkonna probleemtoodete koguteke aastatel 2009-2013.aastal. Lisas 11 on 10 omavalitsuse probleemtoodete kogutekke kogused aastatel 2009-2013.

Tootja on kohustatud kantavate patareide ja akude ning mootorsõidukite patareide ja akude jäätmed tarbijalt turustaja müügikohtades tagasi võtma tasuta, sõltumata sellest kas tarbija kavatseb osta uue patarei või aku või mitte. Tootja varustab turustajat vajaliku kogumismahutiga. Lisaks müügikohtadele on võimalik patareisid ja akusid üle anda olemasolevates jäätmekogumiskohtades, kus on olemas ohtlike jäätmete kogumiskonteiner (Tabel 2).

Patareide ja akude tootjavastutuse kohustusega tegeleb MTÜ EES-Ringlus ja MTÜ Eesti Elektroonikaromu.

Mootorsõidukite ja nende osade (sh rehvide) tagasivõtmise peavad tootjavastutuse põhimõttel ellu rakendama ja finantseerima tootjad ja turustajad, kes võivad selle ülesande delegeerida jäätmekäitlejale. MTÜ Eesti Rehviliit on loonud vanarehvide kogumiseks tootjavastutussüsteemi. Erasikud kui ka firmad, kes on rehvitöökoja kliendid, võivad anda rehvitöökotta tasuta üks ühe vastu rehvi, kui rehvitöökoda on sõlminud lepingu rehviliduga. Suur osa rehvide müügiga tegelevaid ettevõtteid võtab samuti vanarehve vastu juhul kui samast ettevõttest ostetakse uued rehvid. Sõiduauto rehve võetakse vastu ka olemasolevates jäätmekogumiskohtades (Tabel 2) ja Torma prügilas.

Eestis korraldavad elektri- ja elektroonikaseadmete tootmise ja müügiga tegelevate ettevõtjate poolt neil lasuvate tootjavastutuse täitmist MTÜ EES-Ringlus ja MTÜ Eesti Elektroonikaromu. Tootja või teda esindav tootjavastutusorganisatsioon peab rajama kodumajapidamises kasutatavatest elektri- ja elektroonikaseadmetest tekkinud jäätmete kogumispunktid igasse Eesti maakonda. Tootja peab rajama vähemalt iga üle 3500 elanikuga linna või valla territooriumile kodumajapidamiste elektroonikaromude kogumispunkti. Vastavaid jäätmeid saab üle anda uue toote ostmisel kauplusesse või ära anda jäätmekogumiskohtadesse (Tabel 2) ja Torma prügilasse. Kui kodumajapidamises kasutatava elektri- ja elektroonikaseadme turustajast ei ole mööda avalikke teid 10 km raadiuses elektroonikaromude kogumiskohta, peab turustaja oma müügikohas füüsiliselt isikult tasuta tagasi võtma talle müüdava seadmega sama liiki ja sama otstarve täitvast seadmest tekkinud elektroonikaromu, sõltumata kas füüsiline isik on soetanud või soetab turustajalt samalaadse seadme. Turustaja on kohustatud oma müügikohas, mille müügipind on vähemalt 400 m²,

tasuta tagasi võtma väikseid elektroonikaromusid, mille ükski väline mõõde ei ületa 25 cm, sõltumata sellest, kas kasutaja ostab uue sama liiki seadme või kas selles müügikohas müüakse sellist liiki seadmeid. Turustaja võib saastunud elektroonikaromu valdaja suunata lähimasse jäätmekäitluskohta. Koostöös tootjavastutusorganisatsioonidega tuleb optimeerida probleemtoodetest tekkinud jäätmete kogumiskohtade asukohad nii, et kõigile oleksid tagatud võrdsed võimalused tekkinud jäätmete äraandmiseks.

Põllumajandusplast on põllumajanduses või aianduses kasutatav silopallikile, silokattekile, kiletunnel, kattevõrk ja plastnöör. Põllumajandusplasti tootja on isik, kes valmistab või veab majandus- või kutsetegevuse korras Eestisse sisse põllumajandusplasti. Alates 1.jaanuarist 2013 on põllumajandusplasti tootja kohustatud tagasi võtma ja korraldama oma turule lastud põllumajandusplastist tekkinud jäätmete taaskasutamise. Tootja ei ole kohustatud siiski tagasi võtma põllumajandusplasti jäätmeid rohkem kui on tema poolt eelmisel kalendriaastal turule lastud plasti kogumass. Samuti ei pea ainult kiletunnelit Eestis turule laskev tootja tagasi võtma kasutatud kattevõrke ja vastupidi. Põllumajandusplasti kasutaja peab saama tekkinud põllumajandusplasti jäätmed üle anda tasuta. Käesoleval hetkel võetakse põllumajandusplasti vastu Torma prügilas. Laiendatud tootjavastutuse rakendamine põllumajandusplastidele tähendab põllumajandusettevõtja või aiapidaja jaoks seda, et ta ei pea korraldama enam ise näiteks kasvuhoonekile või silokile taaskasutamise, vaid võib nõuda põllumajandusplasti tootjalt või põllumajandusplaste müüvalt ettevõtjalt (turustajalt) teavet, kuhu võib kasvuhoonekilest või silokilest tekkinud jäätmed tasuta ära anda.

Saavutamine: patareide ja akude, romusõidukite, elektroonikaromu, vanarehvide ja põllumajandusplasti tekkekogused võivad seoses majanduskasvu ja tarbimise suurenemisega kasvada. Koostöös tootjavastutusorganisatsioonidega tuleb optimeerida probleemtoodetest tekkinud jäätmete kogumiskohtade asukohad nii, et kõigile elanikele või põllumajandusettevõtjale või aiapidajale oleksid tagatud võrdsed mugavad võimalused probleemtoodete äraandmiseks.

5. JÄÄTMETEKKE VÄLTIMINE

Kui siiani oli jäätmehoolduse peamine rõhk jäätmete ladestamise vähendamisel ja nende taaskasutamisel, siis 2014.aastal vastuvõetud uues riigi jäätmekavas keskendutakse enam jäätmetekke vältimisele ja vähendamisele. Põhjuseks on see, et jäätmetekke vältimine on jäätmekäitluse hierarhia kõige prioriteetsem tase, mida tuleks arvestada ja eelistada jäätmekäitluse korraldamisel.

Jäätmetekke vältimine on asja jäätmeteks muutumisele eelnevate meetmete rakendamine tekkivate jäätmete koguse ja jäätmete keskkonna- ning terviseohtlikkuse vähendamiseks.⁹ Jäätmekavaga hõlmatud omavalitsuste jäätmehoolduse arendamisel lähtutakse riigi jäätmekava kolmest jäätmehoolduse strateegilisest eesmärgist:

- vältida ja vähendada jäätmeteket, sh vähendada jäätmete ohtlikkust;
- võtta jäätmed ringlusse või taaskasutada neid muul viisil maksimaalsel tasemel;
- vähendada jäätmetest tulenevat keskkonnariski, tõhustades muuhulgas seiret ning järelevalvet.

Jäätmetekke vältimise võimalused sõltuvad paljudest teguritest nagu majandusolukord, tarbijate teadlikkus, ressursitõhususe ja jäätmetekke vältimise meetmete rakendamise ulatus ettevõtetes jne. Jäätmetekke vältimine hõlmab kõiki majandussektoreid, materjalivoogusid ning tarbitud toodete nn. olelusringi. Jäätmetekke vältimine on võimalik üksnes siis, kui toote olelusringi kõikidel etappidel suudetakse mõjutada praktilisi otsuseid: seda, kuidas toode kujundatakse, valmistatakse, tarbijale kättesaadavaks tehakse ja kasutatakse. Jäätmete (eelkõige olmejäätmete) teket mõjutab ka otseselt tarbijate käitumine, mis on seotud teadlikkuse, sissetulekute, ühiskonna sotsiaalstruktuuri ja jõukusega. Võrreldes seni rakendatud jäätmekorraldusmeetmetega (nt jäätmete liigiti kogumise ja taaskasutamise edendamisega) peavad jäätmetekke vältimisele suunatud meetmed hõlmama palju laiemat huvirühmade ringi ja palju laiemat tegevust. Jäätmetekke vältimisega tuleb tegelda kõigil tasanditel.¹⁰

⁹Riigi jäätmekava 2014-2020, lk 37

¹⁰ Riigi jäätmekava 2014-2020, lk 60

Olmejäätmete tekke vältimise edendamisel on peamine roll täita elanikkonnal, kelle teadlikkusest ja tarbmisharjumustest sõltub suuresti nii pakendijäätmete, toidujäätmete kui ka muude olmejäätmete tekkekoguse vähendamine. Elanikkonna teadlikkuse tõstmisel, teabe levitamisel ja jäätmete vältimisele suunatud initsiatiivide toetamisel ning vastavate tingimuste loomisel (nt kasutatud toodete korduskasutuseks tingimuste loomine) on omakorda võtmeroll kohalikel omavalitsustel. Oluline on arvesse võtta, et elanikel ja ettevõtetel peab olema võimalus panustada jäätmetekke vältimisse ja korduskasutusse.

Jäätmetekke vältimisele aitab olulisel määral kaasa teadlikkuse tõstmine, mis on suunatud nii omavalitsuste, ettevõtete kui ka tarbijate/elanikkonna teadlikkuse ja teadmiste suurendamiseks.

Korduskasutuse suurendamiseks on üheks võimaluseks luua olemasolevates jäätmekogumiskohtades tingimused, mis võimaldaks inimestel ära anda kasutatud ja kasutuskõlblikke mööblit, kodumasinaid, kasutatud rõivaid jne ja/või võtta kasutusele eraldi ruumid, kuhu on võimalik eelpool loetletud esemed/asjad viia.

6. KESKKONNATEADLIKKUSE TÕSTMINE JA JÄRELEVALVE

6.1. KESKKONNATEADLIKKUSE TÕSTMINE

Teadlikkuse tõstmine on suunatud nii omavalitsuste, ettevõtete kui ka tarbijate/elanikkonna teadmiste ja teadlikkuse suurendamisele. Elanike ja ettevõtete harjumused jäätmekäitluses on linnas ja maal erinevad. Käitumis- ja tarbimisharjumused on need, mis jäätmeteket olulisemalt mõjutavad. Jäätmete tekke vähendamine, jäätmete sorteerimine ning käitlemine tekkekohas sõltub suurel määral elanike valmisolekust jäätmekäitlust edendada ning kas ja kuidas on kohalik omavalitsus hoolitsenud elanike informeerituse ja teadlikkuse eest. Jäätmete kogumise ja käitlemise rajatiste süsteem ei toimi, kui elanikud ei ole harjunud neid kasutama. Pideva selgitustöö ja teavitamise aluseks on eesmärgistatud info edastamine: valla koduleht, vallaleht, kuulutused, viidad, infovoldikud, teavituskampaaniad täiskasvanutele ja haridusasutustes keskkonnateadlike ürituste korraldamine. Täiendavalt tegelevad teavitamisega jäätmekäitlejad, taaskasutus- ja tootjavastutusorganisatsioonid ning üleriigilist informatsiooni jagab Keskkonnaamet.

Seega kui soovitakse, et jäätmekäitus toimiks, on vaja erinevalt läheneda ja luua võimalusi jäätmete üleandmiseks erinevatele sihtgruppidele. Samuti jäätmekava perioodi vältel on vajalik läbi viia jäätmekavaga hõlmatud omavalitsustes mitmeid jäätmevaldkonna (sorteerimine, korraldatud jäätmevedu jne) tõstmisega seotud üritusi, võimalusel välja anda infovoldikuid ja kirjutada kohalikku lehte artikleid.

6.2. JÄRELEVALVE

Järelevalve tõhustamine on vajalik nõuetekohase jäätmekäitluse tagamiseks ning jäätmekäitlusalaste rikkumiste vähendamiseks. Jäätmetekitajate järelevalves omab olulist rolli registri pidamine ja regulaarne andmevahetus vedajaga. See võimaldab operatiivselt kontrollida jäätmevaldajaid ning reageerida õigeaegselt korraldatud jäätmeveoga tekkinud probleemidele.

Järelevalvet jäätmekäitluse üle teostavad Keskkonnainspeksioon ja jäätmekavaga hõlmatud valla- või linnavalitsused. 2014.a kevadel uuriti IEJHK piirkonna omavalitsuste käest ühtse järelevalveametniku töölevõtmise kohta. Mõned omavalitsused peavad piirkonda liiga suureks ja eeldatakse, et piirkonniti on vajadused erinevad. Mõnes omavalitsuses on juba järelevalveametnik tööle võetud (Jõgeva vald) või on koht moodustatud (Torma vald). Seega hetkel on mindud seda teed, et iga omavalitsus moodustab vajadusel järelevalveametniku ametikoha või kokkuleppel naaberomavalitsus(-t)ega võetakse mitme peale vastav ametnik tööle. Loomsete jäätmete käitlemise üle teostab järelevalvet Veterinaar- ja Toiduamet.

Parema järelevalve saab koostöös erinevate institutsioonidega (Keskkonnainspeksioon, Keskkonnaamet, teised omavalitsused) ning elanikkonna kaasamisega (jäätmete seadusevastastest käitlemistest teavitamine).

7. JÄÄTMEHOOLDUSE ARENDAMISE RAHASTAMINE

Jäätmehoolduse planeerimisel ja jäätmekava tegevuste elluviimisel tuleb lähtuda kehtivatest õigusaktidest, riiklikest arengudokumentidest ja seatud eesmärkidest ning riigi jäätmekava eesmärkidest. Üks olulisemaid teemasid jäätmemajanduse valdkonnas on nn „saastaja maksab” printsiip, mis jäätmeseaduse kohaselt tähendab, et jäätmekäitluse kulud kannab jäätmetekitaja. Korraldatud jäätmeveoga liitunud jäätmevaldaja tasub jäätmeveo teenustasu, mis peab katma jäätmekäitluskohtade rajamis-, kasutamise-, sulgemise- ja järelhoolduskulud ning jäätmete veo ja veo ettevalmistamisega seotud kulud. Elektri- ja elektroonikaseadmete ja pakendijäätmete käitlemise puhul maksavad otseselt kulud kinni tootja- ja taaskasutusorganisatsioonid, kaudselt (jäätmekäitluskulud lisatakse toodete hindadele) lõpptarbijad.

IEJHK piirkonnas on jäätmehoolduse arendamisel olulised:

✓ Jäätmehoolduse süsteemi korrastamine:

- Jäätmekava koostamisel on kümnest kaheksal IEJHK liikmel korraldatud jäätmevedu korraldatud. Tabivere vald ja Kallaste linn liidetakse uue hanke korraldamisel ning moodustatakse IEJHK piirkonda üks veopiirkond, mis tagab ühtse jäätmekäitluse antud piirkonnas.
- Samuti tagamaks IEJHK piirkonnas ühtsetel alustel toimivat ja arusaadavat jäätmemajandust, tuleb pidevalt korraldada keskkonnateadlikke üritusi erinevates haridusasutustes ja läbi viia erinevaid kampaaniaid.
- Iga-aastaselt koostab IEJHK ülevaate jäätmekava tegevuskava täitmise kohta.

✓ Infrastruktuuri arendamine ja haldamine:

- Liigiti kogutud pakendijäätmete äraandmise võimaluste tagamine tekkekoha lähedal. Kolmel Eestis tegutseval pakendiorganisatsioonil on kohustus taaskasutada pakendijäätmete kogumassist vähemalt 60% kalendriaastal. IEJHK piirkonnas on kogumisvõrgustik erinev, kuid enamjaolt ei ole seaduse järgi kehtestatud nõudeid täidetud. Probleem on pigem hajaasustuses, kus pakendikonteinerid jäävad majapidamistest kaugemale ja sellest tulenevalt toimub pakendite põletamine küttekolletes või avamaal. Kõik taaskasutusorganisatsioonid peavad paigaldama

avalikkusele mõeldud pakendikonteinerid iga pakendiliigi kohta eraldi. Iga kogumiskohas peab olema tagatud kõikide pakendimaterjalide liikide (klaas-, plast-, paber- ja kartong-, metall- ja puidupakendi ja muud pakendi) kogumine. Kortermajade juures tihendada paberi- ja kartongi konteinervõrgustikku.

- Jätkatakse iga-aastaseid ohtlike jäätmete kogumisringe. Kogumisringi keskmine maksumus on 700 €/a liikme kohta.
 - Kulude kokkuhoiu eesmärgil on jäätmekogumiskohad piirkonniti erinevalt avatud kas paar korda nädalas, paar korda kuus või avatakse kokkuleppel kohaliku omavalitsuse poolt määratud kontaktsikuga. See on üks tähtsamaid jäätmekava plaaneritud tegevuste osasid, et jätkataks jäätmekogumiskohtade haldamist. Jäätmekogumiskohad vajavad edaspidist arengut vastuvõetavate jäätmeliikide, taaskasutamise osa täiendamise ja rohkem avatud olemises osas. Jäätmekogumiskohtadesse tuleb luua tingimused elanikelt kasutatud ja kasutuskõlbliku mööbli, kodumasinade, kasutatud rõivaste jne vastuvõtmiseks.
 - Tabivere valda ning Mustvee ja Kallaste linna jäätmekogumiskoha/jäätmejaama ehitamine ja vajaliku inventari ja seadmete soetamine. Investeeringute suurus selgub pärast projektilahenduste valmimist.
 - Biolagunevate jäätmete kogumiseks ja taaskasutamiseks on majanduslikult, võttes arvesse IEJHK piirkonna ulatuslikku hajaasustuspriirkonda, kõige otstarbekam võtta kortermajade juures kasutusele kompostrid, mille soetamise ja kasutamise korraldavad ning rahastavad tarbijad.
- ✓ Järelevalve ja jäätmehoolduse suunamine:
- Jäätmevaldajate register - regulaarselt uuendatud andmed võimaldavad operatiivselt kontrollida jäätmevaldajaid ning reageerida õigeaegselt korraldatud jäätmeveoga mitteliitunud isikute suhtes. Jäätmekava tegevuste rakendamiseks, jäätmehoolduse suunamiseks ja järelevalve teostamiseks on vajalik pidev andmete kogumine ja süstematiseerimine.
 - Tegevuste elluviimiseks ning järelevalveks on vaja igasse IEJHK liikmesomavalitsusse järelevalveametnikku või arvestades liikmesomavalitsuste väiksust võib see olla kas kombineeritud teiste omavalitsustega või ühes omavalitsuses teiste valdkondadega järelevalveametnikku.

Jäätmehoolduse arendamine toimub omavalitsuste eelarvelistest vahenditest ja sihtotstarbelistest projektipõhistest tuludest. Tabel 16-25 on välja toodud omavalitsuste lõikes omavalitsuse kulutused ja investeeringud aastatel 2009-2014. Kulutuste summa sisaldab nt kulud jäätmete kogumiseks ja kõrvaldamiseks avalikust ruumist, jäätmevaldajate registrite loomise ja haldamisega seotud kulud, ohtlike jäätmete kogumisringi korraldamisega seotud kulud, paberi- ja kartongijäätmete kogumise osaline finantseerimine, omavoliliselt ladestatud prügikoristamise kulud, rajatiste korrashoid jne, kuid ei sisalda liikmemaksu.

Tabel 16. Alatskivi valla kulutused ja investeeringud aastatel 2009-2014 (allikas: Alatskivi Vallavalitsus)

Aasta	Laekunud saastetasu, €	Kulutused jäätmehooldusele, €
2009	993,64	2556,72
2010	805,04	2944,07
2011	701,22	2207,92
2012	1175,00	1175,00
2013	952,00	2177,35
2014	408,00	2231,23

Tabel 17. Avinurme valla kulutused ja investeeringud aastatel 2009- 2014 (allikas: Avinurme Vallavalitsus)

Aasta	Laekunud saastetasu, €	Kulutused jäätmehooldusele, €
2009	480,00	15 850,66
2010	538,00	12 402,66
2011	405,00	11 928,66
2012	1089,00	6664,66
2013	946,00	6243,66
2014	555,00	6959,66

Tabel 18. Jõgeva valla kulutused ja investeeringud aastatel 2009- 2014 (allikas: Jõgeva Vallavalitsus)

Aasta	Laekunud saastetasu, €	Kulutused jäätmehooldusele, €
2009	2811,00	12868,66
2010	4280,00	11 409,66
2011	2504,00	9752,66
2012	865,00	11 812,66
2013	4598,00	11 681,66
2014	2361,00	15 870,66

Tabel 19. Kallastel linna kulutused ja investeeringud aastatel 2009- 2014 (allikas: Kallaste Linnavalitsus)

Aasta	Laekunud saastetasu, €	Kulutused jäätmehooldusele, €
2009	941,41	6376,73
2010	1246,08	7485,55
2011	904,71	4191,31
2012	1051,00	5370,69
2013	242,00	5370,69
2014	407,00	5464,00

Tabel 20. Mustvee linna kulutused ja investeeringud aastatel 2009- 2014 (allikas: Mustvee Linnavalitsus)

Aasta	Laekunud saastetasu, €	Kulutused jäätmehooldusele, €
2009	1827,17	3265,70
2010	1932,30	3260,50
2011	1978,05	3997,28
2012	3166,00	5038,1
2013	3958,00	4845,29
2014	1210,00	5301,40

Tabel 21. Palamuse valla kulutused ja investeeringud aastatel 2009-2014 (allikas: Palamuse Vallavalitsus)

Aasta	Laekunud saastetasu, €	Kulutused jäätmehooldusele, €
2009	1826,15	6141,65
2010	1569,80	5183,83
2011	434,00	4722,28
2012	1686,00	2494,81
2013	2129,00	2844,54
2014	29,82	5308,95

Tabel 22. Saare valla kulutused ja investeeringud aastatel 2009-2014 (allikas: Saare Vallavalitsus)

Aasta	Laekunud saastetasu, €	Kulutused jäätmehooldusele, €
2009	1087,58	11 699,66
2010	1059,40	7427,34
2011	1008,69	10 216,16
2012	1079,00	9196,10
2013	1137,00	9543,10
2014	468,00	9971,05

Tabel 23. Tabivere valla kulutused ja investeeringud aastatel 2009-2014 (allikas: Tabivere Vallavalitsus)

Aasta	Laekunud saastetasu, €	Kulutused jäätmehooldusele, €
2009	1645,40	7247,00
2010	455,43	7554,00
2011	0,00	12 570,00
2012	0,00	12 200,00
2013	0,00	14 894,00
2014	0,00	14 621,00

Tabel 24. Torma valla kulutused ja investeeringud aastatel 2009-2014 (allikas: Torma Vallavalitsus)

Aasta	Laekunud saastetasu, €	Kulutused jäätmehooldusele, €
2009	1817,00	8710,66
2010	1191,00	5914,68
2011	1490,00	4438,66
2012	1550,00	3401,66
2013	1527,00	3520,66
2014	1423,00	7075,66

Tabel 25. Vara valla kulutused ja investeeringud aastatel 2009-2014 (allikas: Vara Vallavalitsus)

Aasta	Laekunud saastetasu, €	Kulutused jäätmehooldusele, €
2009	1088,42	11 358,63
2010	605,88	14 453,65
2011	1338,76	3850,00
2012	1565,00	5046,03
2013	1639,0	5246,00
2014	488,00	4028,00

Peamised rahalised kulutused on seotud infrastruktuuri arendamisega ja jäätmekäitluse igapäevase haldamiskuludega. Omavalitsustele laekuv saastetasu ei kata iga-aastaseid kulutusi ja investeeringuid jäätmekäitlusele ning omavalitsustel tuleb leida täiendavaid rahalisi vahendeid oma eelarvest.

8. JÄÄTMEKAVA RAKENDAMISE MÕJU KESKKONNALE

Jäätmehoolduse korraldamisel tuleb vältida ning vähendada jäätmete tekitamise ja käitlemise ebasoodsat mõju ning suurendada ressursside kasutamise tõhusust. Sealjuures tuleb tagada jäätmete käitlemine viisil, mis ei mõjuta inimese tervist ega tekita olulist keskkonnamõju või häiringuid. Jäätmekäitluse keskkonnamõju avaldub nii jäätmete kogumisel, veol kui lõppkäitlemisel. Lõppplastamisele suunataavad jäätmekogused saavad hakata vähenema vaid siis, kui jäätmeid suunatakse järjest rohkem taaskasutusse. Selleks annab võimalusi pakendijäätmete kogumissüsteemi rakendumine ja teiste jäätmeliikide liigitkogumise arendamine. Kaudne mõju keskkonnale võib tuleneda jäätmekäitlusobjektide ümbruses oleva maa väärtuse vähenemisest (maa hinna langus), vanade prügilate nõuetekohaste sulgemisega seotud kuludest jne.

Kui täita jäätmekavas esitatud eesmärgid suurendades jäätmete liigitkogumist, luues elanikele võimalusi eraldi kogutud jäätmete üleandmiseks ja motiveerides elanikke keskkonnateadlikkuse tõusu ning järelevalve tõhustamise kaudu, väheneb ka jäätmete tekkest ja kogumisest põhjustatud keskkonnamõju.

Vastavalt kehtestatud korrale on keskkonnamõjud suhteliselt väikesed kui sorteerida tekkekohas jäätmeid, koguda liigiti ja toimib korraldatud jäätmevedu. Paratamatult võib jäätmekäitlustega kaasneda teatud müra ja õhu saastamine jäätmete kogumisel ning transpordil. Samuti võib negatiivset mõju tekitada ebaregulaarne jäätmekonteinerite tühjendamine, millest annab märku ebameeldiv lõhn.

8.1. ENDISED SAASTUNUD JÄÄTMETE KÕRVALDAMISKOHAD JA JÄÄTMETE KÕRVALDAMISE KESKKONNAMÕJU

Keskkonnamõju mõjutavad ka endised kohalikud prügilad. Aastakümneid tagasi ei arvestatud prügilate rajamise juures keskkonnamõjuga, üldjuhul arvestati visuaalse reostuse tekkimisega. Keskkonnanõuete täitmine ei olnud kohustuslik või need puudusid. Piirkonnas on Torma prügila, mida on vaja regulaarselt kontrollida ning suletud prügilatele tuleb teha järelhooldus

ehk eelkõige seisneb see selles, et suletud prügilatesse ei viidaks jäätmeid. Peamiseks ladestamisega kaasnevaks keskkonnamõjuks on negatiivsed mõjud pinnasele, pinna- ja põhjaveele ning õhukvaliteedile. Mõjud on tingitud peamiselt prügilagaasi ja – veest, mille teke on seotud prügilas toimuvatest keemilistest protsessidest ja ilmastikuoludest. Torma prügilas on käesolevaks ajaks välja ehitatud nõrgvee puhastussüsteem kui ka prügilagaasi kogumissüsteem ning tegeletakse olemasolevate ladestusalade korrastamise ettevalmistamisega, keskkonnamõju hindamisega ja korrastamiskavaga.

Suletud prügilad IEJHK piirkonnas:

1. Jõgeva vallas suletud prügilad on korras ja sinna jäätmeid ei ole viidud:

Kurista prügila (ebaseaduslik ladestuspaik) – suleti 14.06.2002

Laiuse prügila- suleti 19.09.2002

Vaimastvere prügila (ebaseaduslik ladestuspaik) – suleti 07.10.2003

Tooba – suleti 31.12.2001

2. Avinurme valla suletud prügilad on haljastatud ja korras:

Maetsma prügila suleti 2004

Peebussaare prügila suleti 1998

3. Saare vallas ei ole suletud prügilaid.

4. Torma vallas suletud prügilad on korras ja jäätmeid ei viida sinna:

Räabise prügila suleti 30.06.2001

Kodismaa prügila suleti 30.06.2001

Torma aleviku lähedal prügila suleti 30.06.2001

5. Mustvee linnas on suletud prügila (suleti 15.06.2001) on heas olukorras, kuna läheduses asub metsatee, mida nii suvel kui ka talvel hooldatakse. Uut prügi ei ole sinna viidud.
6. Tabivere valla ei ole suletuid prügilaid. Tabivere alevikus asus Tarmeko puidutööstuse prügi ladestuspaik, mis likvideeriti 2001.a. seoses ettevõtte tegevuse lõpetamisega.
7. Kallaste linnas asub Võidu tn suletud prügila (suleti 25.september 2012.a.), kuhu jäätmeid ei viida. Järelhoolduse on teinud Kallaste Linnavalitsus.
8. Alatskivi valla ebaseaduslik Torila (Kallaste) prügila, mille sulgemiseks saadi toetust SAlt Keskkonnainvesteeringute Keskus, suleti 20.detsembril 2001.aastal.

Järelhooldusena korra aastas koristatati olmeprügi kuni 2008.a. Hiljem vajadus puudus.

9. Palamuse vallas ei ole suletuid prügilaid.
10. Vara valla Riivese ebaseaduslik jäätmete ladestuspaik suleti 2001.aastal. Pärast prügila sulgemist ja katmist on järelhooldus piirdunud visuaalse hinnangu andmisega. Hetkel ei ole sinna prügi juurde toodud.

9. JÄÄTMEHOOLDUSE ARENDAMINE

Riigi jäätmekava on Eesti jäätmehooldust korraldav ja suunav valdkonna strateegiline arengukava. 2014. aastal vastuvõetud uue riigi jäätmekavaga on eelmise perioodi riigi jäätmekavaga jäätmehoolduse eesmärgid muutunud. Kui senini oli põhirõhk jäätmete ladestamise vähendamisel ja nende taaskasutamisel, siis kehtivas riigi jäätmekavas on rõhk jäätmetekke vältimisel ja vähendamisel.

9.1. JÄÄTMEHOOLDUSE KORRALDAMISE PIKAAJALINE PLANEERIMINE

- ✓ Jätkatakse ja tugevdatakse omavalitsuste koostööd jäätmemajanduse korraldamisel.
- ✓ Koostöö erinevate riigiasutustega keskkonnajärelevalve tõhustamiseks.
- ✓ Koostöö jäätmekäitlejate ja taaskasutusorganisatsioonidega.
- ✓ Erinevate sihtgruppide pidev teavitamine: jäätmehoolduse korraldustest, korraldatud jäätmeveo vajaduse selgitamine, kohustuste täitmise jälgimine, infovoldikute väljaandmine ja levitamine, artiklite avaldamine valla- ja linnalehtedes, keskkonnateadlikkuse projektide läbiviimine lasteaedades ning koolides.
- ✓ Tabivere valla ning Mustvee ja Kallaste linna jäätmekogumiskoha/jäätmejaama rajamine ning haldamine (võimalik IEJHK piirkonna rajatiste ühine haldamine).
- ✓ IEJHK uutele liikmetele koostatakse jäätmehoolduseeskirjad, et liikmete jäätmehooldus toimiks ühtsete põhimõtete kohaselt.
- ✓ Jäätmehooldust reguleerivate õigusaktide (jäätmehoolduseeskirja ja jäätmekava) ajakohastamine.
- ✓ Korraldatud jäätmeveo korraldamine.

Jäätmekava jäätmehoolduse arendamise eesmärkideks on: jäätmehoolduse korrastamine, infrastruktuuri arendamine ja haldamine ning suurendades elanikkonna keskkonnateadlikkust on võimalik muuta jäätmehooldus jäätmevaldajatele igapäevasemaks.

9.2. EHITUS- JA LAMMUTUSJÄÄTMETE TAASKASUTAMINE

- ✓ Maastikupilti kahjustava ja kasutusest väljalangenud või langenud põllumajandus-, tööstus- või militaarehitise lammutamise ja sellest tekkinud jäätmete käitlemise, sh taaskasutuse ja ringlussevõtu soodustamise ja maa-ala koristamise propageerimine - lammutatud on ümbritsevale keskkonnale ohtlikud ja esteetiliselt inetud vanad ehitised, millel puudub kasutusfunktsioon (Lisa 11).
- ✓ Ehitusjäätmete käitluse kontrollimine: ehitustegevustes rohkem korduvkasutatavaid ja vähem ohtlikke aineid sisalduvaid materjale, puidujäätmete taaskasutamise edendamine soojusenergia tootmiseks ja tavajäätmetest ehitus- ja lammutusjäätmete käitlemisel jäätmete taaskasutamise eelistamine jäätmete kõrvaldamine.
- ✓ Eterniidijäätmete liigiti kogumine ja luua kogumisplatsidele äraandmise võimalus.

9.3. JÄÄTMETEKKE VÄLTIMISE, JÄÄTMETE SORTEERIMISE, LIIGITI KOGUMISE JA TAASKASUTAMISE SUURENDAMINE

- ✓ Jäätmetekke vähendamine ja keskkonnaohutum kõrvaldamine, sh Torma prügila planeeritavate tegevuste elluviimine (ehitusjäätmete sorteerimine, biolagunevate jäätmete aunkompostimine, saastunud pinnase käitlemine, tuhkade ja mudade käitlemine, energiajäätmete tootmine (RDF tootmiseks eeltöötlus)).
- ✓ Pakendijäätmete kogumisevõrgustiku täiendamine – vajalik suurendada pakendikonteinerite võrgustikku ja võimalusel teha seda läbi korraldatud jäätmeveo (pannes vedajale kohustuse kortermajade juurest tasuta ära viia paber ja kartong ning pakendijäätmed).
- ✓ Olemasolevate jäätmekogumiskohtade haldamine omavalitsuste eelarvest ja tegevuse arendamine – praegusel hetkel on kulude kokkuhoiu eesmärgil enamus jäätmekogumiskohti avatud harvem kui kord nädalas ning seeläbi kannatab jäätmete üleandmise efektiivsus. Võimalusel hoida platse rohkem avatuna kui hetkel, kindlasti peaks üks päev olema nädalavahetusel).
- ✓ Tabivere valla ning Mustvee ja Kallaste linna jäätmekogumiskoha/jäätmejaama rajamine, ohtlike jäätmete ja võimalusel teiste jäätmete konteinerite soetamine.

- ✓ Kodumajapidamistes tekkinud ohtlike jäätmete ning elektri- ja elektroonikaseadmete kogumise edendamine - jätkata ohtlike jäätmete ning vajadusel elektri- ja elektroonikaseadmete kogumisringide korraldamist.
- ✓ Metalli-, elektroonika- ja ohtlike jäätmete ning vanarehvide ja muude suurjäätmete kogumine jäätmekogumiskohtades/jäätmejaamades ning võimalusel nende taaskasutamise propageerimine.
- ✓ Biolagunevate jäätmete taaskasutamise arendamine – köögi- ja sööklajajäätmete ning aia- ja halajastusjäätmete liigiti kogumine tekkekohas ning kompostimine lähimal kompostimisplatsil või koduaias.
- ✓ Tervishoiuasutuste jäätmete utiliseerimine (antakse üle litsentsi omavale ettevõttele).
- ✓ Olemasolevatel ja planeeritavatel jäätmekogumiskohtade paremate tingimuste loomine – võimalik ära anda kasutatud, kuid korralikku mööblit, elektri- ja elektroonikaseadmeid ja kasutatud rõivaid.

9.4. JÄRELEVALVE TÕHUSTAMINE

- ✓ Järelevalvealane koostöö naaberomavalitustega ning Keskkonnainspeksiooniga – muudab rikkumiste info vahetamise efektiivsemaks.
- ✓ Toimiv jäätmevaldajate register – jäätmeveo järelevalve jäätmetekkekohtade üle.
- ✓ Jäätmestatistika kogumine kõigi kogutud jäätmeliikide kohta- IEJHK piirkonnas on igal omavalitsusel täpne ülevaade tekkivatest jäätmevoogudest nende liikide kaupa.

Jäätmekava raames nimetatud strateegilise eesmärgi saavutamiseks kavandatud meetmete ja tegevuste edukal rakendamisel saavutatakse järgmised tulemused:

- ✓ IEJHK piirkonna elanikud on teadlikud jäätmetekke vältimise võimalustest ning tahavad ja saavad panustada jäätmetekke vältimisse ja jäätmete korduskasutusse.
- ✓ IEJHK piirkonnas on loodud täiendavad võimalused jäätmete korduskasutamise arendamiseks ning liigiti kogutud jäätmete üleandmiseks.
- ✓ IEJHK piirkonna omavalitsustel on piisavad ressursid ja teadmised nii jäätmekäitluste korraldamise kui ka järelevalve osas.

9.5. JÄÄTMETE TAASKASUTAMISE EESMÄRGID

Järgnevalt on esitatud jäätmekava eesmärgid taaskasutuseks jäätmeliikide lõikes. Kui jäätmeid ei ole võimalik taaskasutada, siis eelistatakse jäätmete masspõletust ladestamisele. Jäätmete taaskasutuse suurendamine peab toimuma ringlussevõttu eelistades ning taaskasutusele aitab kaasa korraldatud jäätmeveo pidev arendamine. Üheks keerukamaks ülesandeks kuni 2020. aastani on olmejäätmete ringlussevõtu sihtarvu täitmine. Selleks on vaja oluliselt suurendada olmejäätmetes sisalduvate biolagunevate jäätmete liigiti kogumist ja ringlusse suunamist.

Võttes aluseks kehtivat jäätmeseadust, siis alates 2020. aasta 1. jaanuarist tuleb taaskasutada:

- 1) kodumajapidamisest pärinevaid paberi-, metalli-, plasti- ja klaasijäätmeid ja muid liigiti kogutud kodumajapidamisest pärinevaid jäätmeid ning muudest allikatest pärinevaid samalaadseid jäätmeid, välja arvatud tootmisjäätmed ja põllumajanduslikust tootmisest või metsandusest pärinevad jäätmed, korduskasutuseks ettevalmistamisena ja ringlussevõtuna – vähemalt 50 protsendi ulatuses nende jäätmete kogumassist kalendriaastas;
- 2) ehitus- ja lammutusjäätmeid, välja arvatud sellised looduslikud ained nagu kivid ja pinnas ning ohtlikke aineid sisaldavad kivid ja pinnas, korduskasutuseks ettevalmistatuna, ringlussevõtuna ja muul viisil taaskasutatuna, sealhulgas tagasitäiteks, muude ainete asemel – vähemalt 70 protsendi ulatuses nende jäätmete kogumassist kalendriaastas.

Eesmärgid:

- ✓ Segaolmejäätmete kogumine tekkekohas – korraldatud jäätmeveo hanke korraldamisel vaadata üle veopiirkonnad ja võimalusel, asjaolusid (teedeolukord, jäätmetekitajate vähesus ja hajutatus jne) arvestades, veopiirkonda suurendada, et korraldatud jäätmevedu jõuaks jäätmevaldajateni ka hajaasustuses. Eesmärgiks: 2020.aastaks liita jäätmetekkekohtadest 90% korraldatud jäätmeveoga või anda jäätmevaldajale võimalus tekkinud olmejäätmed tuua jäätmekogumiskohta (tasuline teenus) ning suunata taaskasutusse 50% IEJHK piirkonnas tekkivate olmejäätmete kogumassist.
- ✓ Pakend ja pakendijäätmed – prügilasse ladestavate jäätmete koguse vähendamiseks tuleb tagada pakendite ja pakendijäätmete kokku kogumine ning nende korduv- ja taaskasutus. Pakendite liigiti kogumise tagamine tekkekoha lähedal õigusaktidega sätestatud minimaalses mahus ning taaskasutamine materjalina. 2016.aastaks pakendikonteinerite

võrgustiku täiendamine ja aastaks 2020 vähemalt 60% pakendijäätmete kogumassist tuleb suunata ringlusesse. Selleks tuleb elanikkonda rohkem pakendijäätmete liigiti kogumisest teavitada.

- ✓ Paber ja kartong – vanapaberi puhul on tegemist biolagunevate materjaliga ning biolagunevate jäätmete ladestamist prügilasse tuleb aasta-aastalt piirata. Paberi ja kartongi liigiti kogumine tekkekohas ja taaskasutamine materjalina ning alates 2017.aastast koguda tekkekohas õigusaktidega sätestatud minimaalses mahus.
- ✓ Biolagunevad jäätmed – 2020. aastaks nende osakaalu vähendamine olmejäätmetes 20 massiprotsendini. Järgnevatel aastatel on vajalik alustada biolagunevate jäätmete liigiti kogumisega tekkekohas ning kompostida olemasolevatel kompostimisplatsidel. Jäätmekava perioodi lõpuks peab olema käivitunud biolagunevate jäätmete eraldi kogumine ja kompostimine korrusmajade juures, kuna tegemist on hajaasustuse piirkonnaga, on soovituslik kasutusele võtta korteriühistutega koostöös ühised biolagunevate jäätmete kompostrid kortermajade elanike jäätmete jaoks või koostöös jäätmevedajatega leida parem lahendus nende käitlemiseks. Järgmisel korraldatud jäätmeveo hankel lisada olmejäätmetele lisaks ka biolagunevad jäätmed, suurjäätmed ja vanapaberi kogumine. Eriti piirkonnas, kus puudub kortermaja elanikel endal selleks võimalus. Kompostrite paigaldamisega seonduvad kulud katavad jäätmetekitajad ehk elanikud ise. Parema arusaamise ja edukama tulemuse tagamiseks peab elanikkonda pidevalt teavitama, sealjuures tegelema tarbimisharjumuste muutmistega.
- ✓ Suurjäätmete, vanade rehvide, elektri- ja elektroonikaseadmete ning ohtlike jäätmete kogumine jäätmekogumiskohtades vähemalt aastani 2020 ning võimalusel kogumisringide korraldamine hajaasustuspriirkondades. Pidev teavitustöö äraandmise võimaluste kohta.
- ✓ Metallijäätmed – jätkata maksimaalset liigiti kogumist.
- ✓ Plast, metallid, klaas, puit, tekstiil – eesmärk on olemasolevatel ja planeeritavatel jäätmekogumiskohtades/jäätmejaamades paremate tingimuste loomine, et oleks võimalik ära anda kasutatud, kuid korralikku mööblit, elektri- ja elektroonikaseadmeid ja kasutatud rõivaid.
- ✓ Ehitus- ja lammutusjäätmed- vajalik on teha teavitustööd, et ehitus- ja lammutusjäätmete kogumine toimiks kohapeal materjalipõhiselt ning läbi viia jäätmete kohtsorteerimine. Kindlasti eraldi koguda eterniiti. Aastaks 2020 suunata taaskasutusse 70% ehitus- ja lammutusjäätmetest, eraldades ohtlikud jäätmed.

10. MTÜ IDA-EESTI JÄÄTMEHOOLDUSKESKUS

2005. aastal asutasid kuus omavalitsust (Jõgevamaalt Torma, Saare, Palamuse ja Jõgeva vald ning Tartumaalt Alatskivi vald ja Kallaste linn) MTÜ Ida-Eesti Jäätmehoolduskeskus paremaks jäätmekäitluse korralduse tõhustamiseks.

Omavalitsuste koostöö plussid:

- ✓ Kolme maakonna koostöö.
- ✓ Piirkonna iseloomustusest (hajaasustus) tulenevalt on ühistegevus odavam ja efektiivsem.
- ✓ MTÜ on parem partner kui 10 kohalikku omavalitsust eraldi.

Koostöö miinused:

- ✓ Omavalitsused on erineva iseloomuga, seetõttu on erinevad ka huvid ja probleemid.
- ✓ Volikogude erinev töövõimekus.
- ✓ Ametnike pädevus jäätmemajanduse küsimustes on ebaühtlane.

Liikmeksolemisel delegeerivad omavalitsused MTÜ-le Ida-Eesti Jäätmehoolduskeskus järgmised jäätmeseadusest tulenevad piirkonna jäätmehooldusalased ülesanded:

- ✓ Olmejäätmete ja taaskasutatavate jäätmete käitlemiseks kontsessiooni läbi viimine;
- ✓ Korraldatud jäätmeveoga hõlmatud jäätmete veopiirkondade, jäätmeliikide, vedamise sageduse ja aja ning jäätmeveo tingimuste ja korralduse välja töötamine;
- ✓ Jäätmealaste andmebaaside ning registrite haldamine;
- ✓ IEJHK piirkonnas optimaalse ja põhjendatud jäätmekäitlushinna kujundamine.

Lisaks delegeeritud ülesannetele on IEJHK ülesanneteks veel:

- ✓ Koostab projekte ja rahataotlusi jäätmehoolduse arendamiseks ja investeringuteks;
- ✓ Töötab ja viib ellu jäätmete vähendamise ning taaskasutamise programme;
- ✓ Korraldab jäätmejaamade/jäätmekogumiskohtade ja ohtlike jäätmete kogumispunktide rajamist, arendamist ja haldamist;
- ✓ Korraldab jäätmekäitlusalast arendus- ja selgitustööd ning teeb keskkonnateadlikkuse tõstmise alast propagandat;
- ✓ Edendab ja propageerib jäätmete sorteerimist ning liigiti kogumist ja taaskasutamist;
- ✓ Annab välja trükiseid;
- ✓ Ühtsetel alustel jäätmehoolduseeskirja ja ühtse jäätmekava koostamine ja ajakohastamine.

11. IDA-EESTI JÄÄTMEHOOLDUSKESKUSE OMAVALITSUSTE JÄÄTMEKAVA 2015-2020 TEGEVUSKAVA

Nr	Tegevuse nimetused	Vahetu tulemus	Täitjad	Täitmis- periood	Rahastamis- allikad	Maksumus, €
1. Jäätmehoolduse korraldamise pikaajaline planeerimine						
1.1.	Jäätmekäitlusosalast infot sisaldavate voldikute väljaandmine nii eesti kui vene keeles.	Kasvab elanike keskkonnateadlikkus, ajakohastatud info kättesaadavus. Aidatakse kaasa jäätmetekke vältimise ja vähendamisele	JHK, KOV	iga 2 aasta järel	KOV,JHK, KIK	*
1.2.	Jäätmehooldusosalaste artiklite avaldamine		JHK, KOV	2015-2020	KOV,JHK	*
1.3.	Kõigi omavalitsuste ja MTÜ Ida-Eesti Jäätmehoolduskeskuse veebilehtedel tehakse ajakohane jäätmekäitlust puudutav info (kogumispunktide asukohad, sorteerimisjuhised ja asjakohased õigusaktid) pidevalt kättesaadavaks.		JHK, KOV	pidev	KOV, JHK	*
1.4.	Keskkonna ja jäätmehooldusosalaste projektide läbiviimine (sh mänguliste keskkonnateadlikkust edendavate projektide läbiviimine koolides ja lasteaedades, õpetajate koolitamine enne lasteaedades ja koolides läbi viidavaid projekte)		JHK, KOV	pidev	KOV, fondid	*
1.5.	Jäätmekava regulaarne ülevaatamine ja täiendamine		JHK, KOV	igal aastal	KOV, JHK	**

1.6.	Kõikide omavalitsuste jäätmehooldust reguleerivad õigusaktid vaadatakse üle ning uuendatakse, juhul kui oluline asjakohane seadus või määrus peaks muutuma/jõustuma.	Jäätmehooldust reguleerivad õigusaktid on ajakohastatud	KOV	pidev	KOV	**
1.7.	Ida-Eesti Jäätmehoolduskeskuse liikmete jäätmehoolduseeskirjad vaadatakse üle ja ühtlustakse.	IEJHK liikmete jäätmehooldus toimub ühtsete põhimõtete kohaselt	KOV, JHK	2015-2016	KOV	**
1.8.	Korraldatud jäätmeveo korraldamine	Korraldatud jäätmevedu toimib	JHK, KOV	2015, 2016	KOV	**
1.9.	Korraldatud jäätmevedu puudutavad õigusaktid vaadatakse üle enne uue korraldatud jäätmeveo kontsessiooni korraldamist.		JHK, KOV	2015-2016	KOV	**
1.10.	Korraldatud jäätmeveost vabastatute kaardistamine ja vajadusel jäätmeveo piirkonna muutmine.		KOV	2015-2016	KOV	**
1.11.	Sobivate korraldatud jäätmeveo pakettide pakkumine hajaasutuses elavatele jäätmevaldajatele ja suvilaomanikele.	Korraldatud jäätmeveoga on haaratud suur osa jäätmeveo piirkonda jäävaid jäätmevaldajaid	KOV, JHK	2015-2016	jäätmevaldaja	*
1.12.	Omavalitsuste jäätmealase koostöö jätkamine läbi Ida-Eesti Jäätmehoolduskeskuse ning Ida-Eesti Jäätmehoolduskeskuse koostöövõrgustiku laiendamine.	Koostöö parenemine õigusaktide ja projektide väljatöötamisel	KOV, JHK	pidev	KOV	*
1.13.	Koostöö ja infovahetus teiste ametkondadega	Koostöö teiste ametkondadega (Keskkonnaamet, Keskkonnainspeksioon, SA KIK, jäätmevedajad jne) aitab efektiivselt kaasa jäätmemajanduse probleemide lahendamisele.	KOV, JHK	pidev	KOV, koostöö-partnerid	*
1.14.	Piirkonda hõlmav viitade ja infotahvlite paigaldamine	Jäätmehooldusrajatiste ühine sildistamine tõstab elanike teadlikkust ja hõlbustab arusaamist	JHK, KOV	2015-2020	KIK, fondid, KOV	*

2. Ehitus- ja lammutusjäätmete taaskasutamine						
2.1.	Maastikupilti kahjustavad hooned	likivideeritakse piirkonnas endised ohtlikud militaar-, tööstus- või põllumajandushooned	KOV	2015-2020	KOV, fondid	*
2.2.	Ehitusjäätmete käitluse kontrollimine	Ehitus- ja lammutusjäätmete käitlemisel jäätmete taaskasutamise eelistamine jäätmete kõrvaldamisele	KOV	2015-2020	KOV, jäätmevaldajad	*
2.3.	Eterniidijäätmete liigiti kogumine ja luua kogumisplatsidel äraandmise võimalus	Vähendatakse ohtu keskkonnale	KOV	al 2016	KOV, KIK, JHK	*
3. Jäätmetekke vältimise, jäätmete sorteerimise, liigiti kogumise ja taaskasutamise suurendamine						
3.1.	Torma prügila tegevused: ehitusjäätmete sorteerimine, biolagunevate aunkompostimine, saastunud pinnase käitlemine jne	Jäätmete töötlemine	prügila omanik	*	prügila omanik	*
3.2.	Pakendite kogumissüsteemi optimeerimine	Pakendijäätmeid suunatakse võimalikult suures ulatuses taaskasutusse	KOV, ETO, TVO, EPR	pidev	KOV, ETO, EPR, TVO	0
3.3.	Jäätmekogumiskohtade haldamine	jätkatakse jäätme-kogumiskohtade haldamist	KOV	pidev	KOV	*
3.4.	Tabivere valla ning Mustvee ja Kallaste linna jäätmekogumiskoha/jäätmejaama ehitamine, ohtlike jäätmete ja võimalusel ka teiste jäätmeliikide (suuregabariidilised, eterniidikogumiseks jne) konteinerite soetamine	liigiti kogutud jäätmete hulga suurenemine. Ohtlike jäätmete ja teiste jäätmete konteinerid.	KOV, JHK	al 2016	KOV, KIK, JHK	*
3.5.	Kodumajapidamistes tekkinud ohtlike jäätmete, suuregabariidiliste jäätmete ning elektri- ja elektroonikaseadmete kogumise edendamine	jätkata ohtlike jäätmete iga aastast kogumisringide korraldamist ning ohtlike, suuregabariidiliste ja elektriseadmete vastuvõtmist kogumisplatsidel	KOV, JHK	pidev	KOV, KIK, JHK	*
3.6.	Biolagunevate jäätmete taaskasutamise arendamine	Köögi- ja sööklajajäätmete ning	KOV, JHK,	pidev	jäätmevaldaja	*

3.7.	Kompostrite soetamine eramute, korrusmajade juurde	aia- ja haljastusjäätmete liigiti kogumine tekkekohas	KOV, JHK	pidev	jäätmevaldaja	
3.8.	Kompostrid lasteaedade, lasteaed-alkoolide ja koolide juurde		KOV, JHK	pidev	KOV	*
3.9.	Avalikel haljasaladel tekkivate biolagunevate jäätmete kompostimisele suunamine		KOV	pidev	KOV	*
3.10.	Metalli-, plasti- ja klaasijäätmete liigiti kogumine	Luuakse võimalused jäätmete eraldi kogumise tõhustamiseks jäätmekogumiskohtades	KOV, EPR, TVO, ETO	2015-2020	KOV, ETO, EPR, TVO	0
4. Jäätmehoolduse suunamine ja järelevalve						
4.1.	Jäätmevaldajate registri pidamine ja regulaarne andmevahetus vedajaga	regulaarselt uuendatud andmed võimaldavad operatiivselt kontrollida jäätmevaldajaid	KOV, JHK	PIDEV	KOV, JHK	0
4.2.	Andmete kogumine ja süstematiseerimine	kogutakse andmed kogumisplatsidelt, korraldatud jäätmeveo vedajalt, Keskkonnaagentuurist	KOV, JHK	pidev	KOV, JHK	0
4.3.	Reostukollete likvideerimine ja jäätmete nõuetekohane käitlemine	jääkreostuskolded on likvideeritud	KOV, JHK, maaomanikud	2015-2020	fondid, maaomanikud	*

Täitja

KOV- kohalikud omavalitsused

JHK- jäätmehoolduskeskus

EPR- MTÜ Eesti Pakendiringlus

TVO – Tootjavastutusorganisatsioon OÜ

ETO- MTÜ Eesti Taaskasutusorganisatsioon

Rahastamisallikad:

KOV- kohalike omavalitsuste

eelarve

fondid-

Keskkonnainvesteeringute

Keskus või muud fondid

Maksumus:

*

ei ole teada

**

tegevuskulu

12. LISAD
